ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

1883

[ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6. — ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Πανεπιστημίου, 39.

1883

Ἀριθ. 409 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕΤ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι γρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑνὸς καὶ εἰσὶ ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. — 30 Ὀκτωβρίου 1883

Ποῖος ἦτον

Ο ΦΟΝΕΥΣ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΜΟΥ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 677.

Ἡ οἰκία τῆς χήρας Ὀθωμανίδος κεῖται ἐπὶ τῆς εὐρείας μὲν τώρα, ἀλλ' ὄχι πλέον ὡς πρὶν γραφικωτάτης ὁδοῦ, τῆς *Νδιβὰν-γιολοῦ*, οὐ μακρὰν τῆς πλατείας τοῦ βυζαντινοῦ ἱπποδρομίου. Προφανῶς εἶναι παλαιὸν κτῆμα, εὐπόρου ἄλλοτε οἰκογενείας. Διότι ἐνῷ αἱ παρακείμεναι οἰκίαι φαίνονται ἀλυπήτως κολοβωμέναι ὑπὸ τῆς εὐρύνσεως τοῦ δρόμου, ἡ τῆς Ὀθωμανίδος διακρίνεται δι' ἑνὸς προαυλίου, στενοτάτου μὲν νῦν, καὶ ἐπιτρέποντος τοῖς ἐν τῷ ἐξώστῃ καθημένοις νὰ βλέπωσιν ὑπὲρ τὸν χαμηλὸν αὐτοῦ τοῖχον πάντα τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, ὅπως δήποτε ὅμως λειψάνου τῆς προτέρας εὐρυχωρίας. Ὄπισθεν αὐτῆς ἔχει ὡραῖον κηπίσκον μὲ ὑψηλοτάτους κισσοσκεπεῖς τοίχους καὶ μὲ μικρὸν περίπτερον εἰς τὴν μίαν πλευράν. Εἰς τοὺς τοίχους τούτους ὀφείλει κυρίως τὴν ὡς ἐκ θαύματος διάσωσιν τοῦ μεγίστου αὐτῆς μέρους ἀπὸ τῆς μεγάλης πυρκαϊᾶς, ἥτις εἶχεν ἀποτεφρωμένην ὁλόκληρον τὴν ὄπισθεν τῆς ὁδοῦ ἐκείνης συνοικίαν. Μέρος τῆς ἀπέναντι τοῦ περιπτέρου πλευρᾶς τοῦ τοίχου, καταρρεῦσαν, φαίνεται, κατὰ τὴν πυρκαϊάν, ἀνοικοδομήθη ἐκ τοῦ προχείρου, ἐπιτρέψαν τὴν εἰς αὐτὸ προσαρμογὴν μικρᾶς θύρας, δι' ἧς ὁ οἶκος ἀπέκτησε νέαν συγκοινωνίαν μὲ τὰ ἐκτός, πολὺ συντομωτέραν εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Ἀστυνομίας διὰ τῶν ἀχανῶν ἐρειπίων προσερχόμενον. Ἐν τούτοις ἡ κατὰ βάθος αὕτη εὐρυχωρία ἐμηδενίζετο ὑπὸ τῆς ἀπωλείας, ἣν τὸ πλάτος τῆς οἰκίας ὑπέστη κατὰ τὴν πυρκαϊάν. Διότι οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι δὲν ἐπέτρεπον τὴν ἐπιδιόρθωσιν τῆς βλαβείσης πλευρᾶς· αἱ δ' ἐκ τοῦ προχείρου προσκαρφωθεῖσαι ἡμίκαυστοι σανίδες ἄφινον τὰ κατ' αὐτὴν δωμάτια παντὶ ἀνέμῳ ἀναπεπταμένα, καὶ ἐντελῶς ἀκατοίκητα.

Καὶ ὅμως ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ ἐχώρει ὄχι μόνον ἡ γραῖα Ὀθωμανὶς μετὰ τοῦ Κιαμήλη, ὄχι μόνον ὁ ἐφέντης μετὰ τῆς πολυπληθεστάτης αὐτοῦ οἰκογενείας, ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ μου καὶ ὁ ἀδελφός μου, καὶ δὴ πάντες οἱ ἐγγὺς καὶ μακρὰν συγγενεῖς ἡμῶν, ὅσοι ἤρχοντο πρὸς ἐπίσκεψίν μου. Διότι ὁ πιστὸς Κιαμήλης εὐθὺς ὡς ἐ*μυρίζετό* τινα, τὸν ἰχνηλάτει μέχρις ὅτου, ἀνευρὼν τὴν κατοικίαν, μετέφερε τὰ πράγματα του εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἔστω καὶ διὰ τῆς βίας. Ἡ δὲ καλὴ Ὀθωμανὶς ἔχαιρεν ἐπὶ τούτῳ· διότι, ἔλεγε, δύο κακοὺς ἀνθρώπους δὲν τοὺς χωρεῖ οὔτε ὅλη ἡ οἰκουμένη· ἐνῷ χίλιοι καλοὶ ἄνθρωποι κάμνουν *μουχαμπέτι* καὶ μέσα εἰς ἕνα καρυδότσουφλο!

Τοιαύτη ἦτον ἡ οἰκία ἐν ᾗ ἐπὶ τέσσαρας σχεδὸν ἑβδομάδας διέτριβον τὸν πλείω τῆς ἡμέρας χρόνον, μεταβαίνων τακτικὰ καθ' ἑκάστην. Τὰς δεξιώσεις τῆς γραίας Ὀθωμανίδος τὰς ἤκουον ἀπὸ τῶν δικτυωτῶν παραθύρων αὐτῆς, πρὶν ἔτι κρούσω τὴν ἐπὶ τοῦ Νδιβὰν-γιολοῦ θύραν. Ἡ ἔλευσίς μου ἐπεριμένετο ἐκ τοῦ ἐξώστου. Ἡ δ' ἐμφάνισίς μου ἐπροξένει ἐν τῷ οἴκῳ ταραχὴν ὁμοίαν μὲ τὸν θόρυβον πολλῶν πτηνῶν ἐπτοημένων ἐκ τῆς ἐμφανίσεως αἰλούρου τινὸς πρὸ τοῦ μεγάλου κλωβοῦ των. Ἦσαν αἱ φωναὶ τῶν γυναικῶν, τῶν παίδων καὶ τῶν παιδισκῶν τοῦ ἐφέντου, αἵτινες ἐσκίρτων φεύγουσ' ἐν ἀτάκτῳ σπουδῇ εἰς τὸ χαρέμιόν των, ἐκ φόβου μήπως τὰς ἴδῳ ἄνευ *γιασμακίου*. Ὁ Κιαμήλης μὲ τὸ μικρὸν καὶ χιονόλευκον σαρίκιόν του, τὸν μακρὸν καὶ πράσινον *τσουμπέν* του, μὲ τὴν ὡχρὰν καὶ συμπαθητικὴν αὐτοῦ μορφήν, ὑψηλὸς ὅσον σχεδὸν καὶ ὁ τοῖχος τοῦ προαυλίου, μοὶ ἤνοιγε τακτικὰ τὴν θύραν μὲ τὸ γλυκὺ καὶ μελαγχολικὸν αὐτοῦ μειδίαμα ἐπὶ τῶν χειλέων, μέχρις ἐδάφους ὑποκλινόμενος διὰ τὸν ἐγκάρδιον *τεμεράν* τῆς ὑποδοχῆς. Αἱ δύο γραῖαι εἶχον πάντοτε ἕτοιμον κανὲν γλύκισμα εὐχάριστον εἰς ἐμέ, ἢ κανὲν παραμύθιον ἔτι πολὺ εὐχαριστότερον. Πρὸ πάντων ἡ Ὀθωμανὶς ἦτο κατενθουσιασμένη δι' ἐμέ, ὅστις, ἔλεγε, τόσο σοφὸς καὶ σπουδασμένος ποῦ ἤμουνε, δὲν ἔγεινα εἰδωλολάτρης ἄπιστος, μόνον ἐπίστευα μὲ ὅλη τὴν καρδιά μου — εἰς τὰ παραμύθια! Μόνον διὰ δύο τινὰ ἐμεμψιμοίρει τρομερὰ ἐναντίον μου. Πρῶτον διότι κατ' οὐδένα τρόπον ὑπέφερον ν' ἀκούσω τι περὶ τῶν θαυμάτων τῆς μαγείας, δεύτερον ὅμως διότι δὲν κατεδέχθην ἀκόμη νὰ ξενισθῶ μίαν νύκτα ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ πτωχικοῦ της. Καὶ δὲν ἐστάθη μὲν δυνατὸν νὰ συμφωνήσωμεν ποτὲ ἐπὶ τοῦ πρώτου, συνεβιβάσθημεν ὅμως ἐπὶ τέλους ὡς πρὸς τὸ δεύτερον.

Ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐπεριμένομεν τὸν υἱόν της τὸν ἀνακριτὴν νὰ ἐπιστρέψῃ. Εἶχεν ἤδη στείλει περὶ τοὺς εἴκοσιν ὑπόπτους εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου μετήνεγκε τὴν κρίσιν ἡμῶν, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ἐπηρείας τῶν ἐπαρχιακῶν ἀρχῶν. Ὅταν φθάσῃ ὁ Ἐφέντης, εἶπον εἰς τὴν γραῖαν, τὴν νύκτα ἐκείνην θὰ κοιμηθῶ εἰς τὸν οἶκόν σου. Θὰ ἔχω πολλὰ νὰ πληροφορηθῶ. Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τοῦτο, ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι, ἐπέστρεψεν ὁ ἀνακριτής. Ὁ ἀδελφός μου, ὅστις ἔφθασε τὴν προτεραίαν, μοὶ διηγήθη πολλὰ περὶ τῆς σκληρᾶς αὐτοῦ δραστηριότητος.

— Αὔριον λοιπὸν θὰ ἔλθω μετὰ τὸ δειλινόν, τοῖς εἶπον, ὅταν θὰ ἦναι ἐδῶ καὶ ὁ Ἐφέντης. Μὴ μὲ προσμένετ' ἐνωρίτερον.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἀναβὰς ἓν ἐκ τῶν παρὰ τὴν Παλαιὰν Γέφυραν μισθουμένων δημοσίων ἱππαρίων, καὶ μὴ φεισθεὶς τοῦ ἡλιοκαοῦς καὶ γυμνοῦ τὰς κνήμας ἱππηλάτου, ὅστις, ἱδρῶτι περιῤῥεόμενος, ἔτρεχε καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν παρὰ τὴν οὐρὰν τοῦ γοργοῦ καὶ πειθηνίου ἀλόγου, ἔφθασα πρὸ τῆς οἰκίας πολὺ ἐνωρίτερον ἢ ὅτι ὑπεσχέθην. Διὰ τοῦτο δὲν παρεξενεύθην, μὴ ἀκούσας ταύτην τὴν φορὰν τὰς δεξιώσεις τῆς Ὀθωμανίδος, ὄπισθεν τοῦ δικτυωτοῦ παραθύρου της. Ἀλλ' ὅταν, ἀνοιγείσης τῆς θύρας, εἶδον ἐνώπιόν μου μικρόν, βλακωδῶς προσατενίζον με τουρκόπαιδον, καὶ οὐχὶ τὴν ὡχρὰν τοῦ Κιαμὴλ ὄψιν, ποιοῦντος τὸν μεγάλον αὐτοῦ τεμενὰν μὲ τὸ αἰωνίως μελαγχολικὸν ἐκεῖνο μειδίαμα, δὲν ἠξεύρω πῶς διετέθην ξένως καὶ παραδόξως. Ἐκτὸς τοῦ παιδὸς, οὐδεὶς ἐφαίνετο ἐν τῇ αὐλῇ. Εἰσῆλθον εἰς τὸ πλακόστρωτον καί πως δροσερὸν κατώγειον — κ' ἐδῶ οὔτε ψυχή. Ἐκάλεσα μετά τινος ἀνυπομονησίας τὴν μητέρα μου, τὸν ἀδελφόν μου, οὐδεὶς ἀπεκρίθη. Ἡ μικρὰ πρὸς τὸν κῆπον θύρα εἰς τὸ βάθος τοῦ κατωγείου ἦτο, παρὰ τὸ σύνηθες, ὀλίγον ἀνοικτή. Καὶ ἀφοῦ δὲν ἠδυνάμην ν' ἀνέλθω τὴν κλίμακα πρὶν ἢ βεβαιωθῶ ὅτι τὸ χαρέμιον ἀπεσύρθη ἐκ τῆς *σάλλας*, ἐχώρησα διατάζων πρὸς αὐτήν, καὶ παρακύψας εἶδον εἰς τὸν κῆπον.

Πλησίον τοῦ ὑψηλοῦ κισσοσκεποῦς τοίχου, κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν σκιάν, ἐκάθηντο ἡ μήτηρ μου, ἡ Ὀθωμανὶς καὶ ἄλλη τις ῥακένδυτος καὶ ἀσκεπὴς τὴν κεφαλὴν γραῖα, κατὰ τὸ φαινόμενον πινακὰ *ῥωμηοκατσιβέλα*, ἤτοι Ἀθιγγανὶς ἑλληνόφωνος. Ὑψηλότερον τῶν λοιπῶν καθημένη, ἐκράτει ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς ὕπτιον κόσκινον, ἐφ' οὗ κύπτουσαι ἡ Ὀθωμανὶς καὶ ἡ μήτηρ μου, ἐφαίνοντο προσπαθοῦσαι νὰ ἐννοήσωσι κάτι τι, μετὰ προφανοῦς ἐκπλήξεως καὶ ἀπορίας. Μετὰ μακρὰν σιωπὴν

— Καθὼς σὲ λέγω, εἶπεν ἡ Ἀθιγγανὶς μετὰ δογματικῆς ἐμφάσεως. Ὁ φονιὰς εἶναι κοντά σας· γυρίζει τριγύρω σας· μὴν τὸν ζητᾶτε μακρυά.

— Χά! εἶπεν ἡ μήτηρ μου, μετὰ θριαμβευτικῆς χαρᾶς. Λοιπὸν ἐπιάσθηκε! Θὰ ἦναι ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ ἔστειλεν ὁ Ἐφέντης δεμένους. Ἐλησμόνησα νὰ σὲ 'πῶ πῶς οἱ ὕποπτοι εὑρίσκονται 'στὴν Πόλι.

— Σὲ εἶπα νὰ μὴ μοῦ λέγῃς τίποτε, χωρὶς νὰ σ' ἐρωτῶ, ἀλλοιῶς θὰ μὲ χαλάσῃς τὰ μάγια! εἶπε δυσανασχετοῦσα ἡ πυθία τῶν τριόδων, καὶ ἔσεισε τὸ κόσκινον ἰσχυρῶς καὶ ἠκούσθη ἐν αὐτῷ κρότος, ὡς συγκρουομένων ὀσπρίων.

— Ἔλα, μὴν κακιόνεις! εἶπεν ἡ Ὀθωμανὶς, ἂς τὰ ῥίξωμεν ἀκόμη μιά. Μέτρησέ τα πάλι.

— Χούμ! εἶπεν ἡ μάντισσα, τρεῖς καὶ ἡ ἀλήθεια! Καλά! Μὰ καθὼς σᾶς εἶπα, μὴ μὲ λέτε τίποτε. Ἐκεῖνο, ὅ,τι καὶ ἂν ἦναι, θὰ τὸ 'ποῦνε τὰ κουκκιά. Κύτταξ' ἐδῶ, κοκκώνα, τὸν φονιὰ, τὸν 'βγάλλω πάλιν ἔξω. — Καὶ λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ κοσκίνου ἕνα μελαψὸν κύαμον ἔρριψεν αὐτὸν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν καὶ ὄπισθεν αὐτῆς ἐκστομίσασα μίαν κατάραν. — Τώρα, εἶπεν ἔπειτα, σεῖς μετρήσετέ τα κι' ἐγὼ νὰ τὰ 'ρωτήσω.

Ἡ μήτηρ μου ἔλαβε τὸ κόσκινον, ἔχυσε τοὺς κυάμους εἰς τὴν ποδιάν της, καὶ θέσασα αὐτὸ πάλιν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς Ἀθιγγανίδος ἤρχησε νὰ ἐνθέτῃ μετροῦσα τοὺς κυάμους ἀνὰ ἕνα μετὰ τοσαύτης προσοχῆς καὶ ἀκριβείας, μεθ' ὅσης ἴσως οὐδέποτε φιλάργυρος ἐμέτρησε πολυτίμους μαργαρίτας, μέλλων νὰ τοὺς ἐμπιστευθῇ εἰς ξένας χεῖρας.

— Σωστὰ εἶναι; ἠρώτησεν ἡ Ἀθιγγανὶς, ῥίψασα τοὺς ψαροὺς αὐτῆς πλοκάμους ἐπὶ τῶν ὠμοπλατῶν της.

— Ναί! ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ μου, σωστὰ σαράντα.

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἔλαβε τότε τὸ κόσκινον καὶ περιαγαγοῦσα ἐπὶ τῶν ἐν αὐτῷ κυάμων οἰκειότητος ἐκφραστικὸν βλέμμα καὶ συνταράξασ' αὐτοὺς δὶς καὶ τρίς, ὡς ἐὰν ἤθελε ν' ἀφυπνίσῃ τὸ βαθέως ἐν αὐτοῖς κοιμώμενον μαντικὸν πνεῦμα, ἀνεφώνησεν ἐπὶ τὸ ἐπιτακτικώτερον·

— Ἄνθρωπος 'σκοτώθηκε, ποιὸς νὰ τὸν ἐσκότωσε; — Τρεῖς τοὺς λύκους, τρεῖς τοὺς κλέφταις, τρεῖς τ' ἀσκέρια τὰ σκασμένα· τρεῖς γιὰ τοὺς κρυφοὺς ἐχθρούς του, καὶ κουκκιὰ σαραντάενα. — Καὶ ταῦτα ἐπῴδουσα ἐχώριζε τοὺς κυάμους εἰς διαφόρους τριάδας, κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀποδιδοῦσα εἰς ἑκάστην διάφορον θέσιν καὶ ἰδιότητα. — Τρεῖς τοὺς κλέφταις, τρεῖς τοὺς λύκους, τρεῖς τ' ἀσκέρια τὰ σκασμένα, τρεῖς γιὰ τοὺς κρυφοὺς ἐχθρούς τόυ καὶ κουκκιὰ — *σαραντάενα!*

Πόσα κουκκιὰ ἐμέτρησες, κοκκώνα;

— Σαράντα, εἶπεν ἡ μήτηρ μου.

— Καὶ σαράντα ἤτανε, εἶπεν ἡ Ἀθιγγανίς. Μὰ, 'μβῆκε μέσα κι' ὁ φονιὰς κ' ἔγεινεν σαράντα ἕνα. Θωρεῖς τὸν ἔχω μαγεμμένο, κ' εἶμ' ἄξια νὰ τὸν φέρω μέσ' 'στὸ κόσκινό μου κι' ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου.

Ἀφοῦ αἱ δύο γυναῖκες ἐβεβαιώθησαν περὶ τοῦ ἐκ θαύματος αὐξηθέντος ἀριθμοῦ τῶν κυάμων, ἡ μάντισσα ἐτάραξε τὸ κόσκινον ἐπανειλημμένως, καὶ μετὰ ταχυδακτυλουργικῆς δεξιότητος ἐτίναξε τρεῖς φορὰς τὰ ὄσπρια ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα, καὶ τρεῖς φορὰς τὰ ὑπεδέχθη ἐν τῷ κοσκίνῳ πάλιν, χωρὶς οὐδὲ ἓν νὰ ἐκπέσῃ. Μεθ' ὅ, θεῖσα τὸ κόσκινον ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ κύψασα ἐπ' αὐτοῦ, σοβαρῶς ἤρξατο νὰ μελετᾷ, ὡς μοὶ ἐφαίνετο, τὰς συμπτώσεις τῶν κυάμων. Ἡ μήτηρ μου καὶ ἡ Ὀθωμανὶς ἐσπούδαζον καὶ αὐταὶ μετὰ πολλῆς εὐλαβείας.

— Κύτταξε! εἶπεν ἡ Ἀθιγγανὶς μετὰ μακρὰν θρησκευτικὴν σιωπήν.—Ἐδῶ εἶναι ὁ φονιὰς καὶ ἐδῶ εἶσαι σύ. Κανένας δὲν εἶναι τόσο κοντά σου, ὅσον αὐτὸς καὶ τὰ παιδιά σου. Γι' αὐτό, σὲ λέγω, μὴν τὸν ζητᾷς μέσα 'στὴν Πόλι, μὴν τὸν ζητᾷς 'στὰ μακρυά. Θενᾷναι κανένας χωριανὸς, κανένας ἐδικός σου.

Ἡ μεγάλη περιέργεια μεθ' ἧς προσεῖχον εἰς τὰ γινόμενα μ' ἔκαμε φαίνεται νὰ λησμονήσω, ὅτι ἤμην κατάσκοπος μέχρι τοῦδε καὶ νὰ ἐρεισθῶ βαρύτερόν πως ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ κηπαρίου. Πρὶν ἢ τὸ ἐννοήσω, ἡ θύρα ἠνοίγη μετὰ τρυγμοῦ, κ' ἐγὼ ἐφωράθην ἱστάμενος ὄπισθεν αὐτῆς.

— Βγά! ἐπεφώνησεν ἡ μήτηρ ἔκπληκτος, διὰ τὴν ἀπρόοπτον παρουσίαν μου. — Ἐδῶ εἶσαι, παιδί μου; Καὶ πῶς δὲν ἦλθεν ὁ Μιχάλος νὰ μὲ τὸ 'πῇ; Χαρά στον, τὸν πολλακαμμένο!

Ἡ τε μήτηρ μου καὶ ἡ Ὀθωμανὶς ἐφαίνοντο δυσαρέστως πως ἐξαφνισθεῖσαι ὑπὸ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐφωράθησαν ἐν τῇ ἐνασχολήσει των, καὶ ἀμφότεραι δὲν ἠξευρον πῶς νὰ μοὶ ἀποκρύψωσι πλέον τὰ γεγονότα. Ἐγνώριζον, ὡς εἶπον, τὸν κατὰ δεισιδαιμονιῶν καὶ μαγισσῶν ἰδίᾳ πόλεμόν μου. Πρό τινων ἡμερῶν ἔτι εἶχον ἐκδιώξει κακὴν κακῶς μίαν, ἥτις ἐπέμενε καὶ καλὰ νὰ ἰδῇ τὴν μοῖράν μου. Καὶ προφανῶς ἐξέλεξαν τὴν ἀπόκεντρον ἐκείνην γωνίαν διὰ τὰς μαντείας αὐτῶν, χάριν ἀσφαλείας. Αἱ μεμψιμοιρίαι των κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐδήλουν, ὅτι τὸν εἶχον τάξει ἐπὶ τῆς θύρας νὰ προφυλάττῃ τὴν ἔλευσίν μου, καὶ ὅτι προέδωκε τὸ καθῆκόν του, ἀφήσας με νὰ εἰσχωρήσω μέχρις αὐτῶν ἀπροάγγελτος. Ἡ πονηρὰ Πυθία ἐμάντευσε τὴν θέσιν τῶν πραγμάτων, εὐθὺς ὡς εἶδε τὸ σκυθρωπὸν πρόσωπόν μου· καὶ περισυναγαγοῦσα τοὺς κυάμους καὶ τὰ κόσκινά της ἐν σπουδῇ παρυπεξήλθε διὰ τῆς ἑτέρας τοῦ κήπου θύρας, ὡς *βρεμμένη γάτα*. Ἀναμφιβόλως ἔσχε τὴν προβλεπτικότητα νὰ προπληρωθῇ. Ἡ ἀμηχανία τῶν δύο εὐπίστων γυναικῶν, ἡ ἀδεξιότης αὐτῶν πρὸς εὕρεσιν προχείρου τινὸς ἀφορμῆς πρὸς δικαιολογίαν των, μ' ἔκαμε νὰ μετανοήσω διὰ τὴν ἀδιακρισίαν μου. Διὰ τοῦτο προσποιηθεὶς τελείαν ἄγνοιαν τῶν γεγονότων,

— Βελόναις ἀγοράζετε, μητέρα; ἠρώτησα μετ' ἀδιαφορίας.

— Ναί, παιδί μου! εἶπεν ἡ μήτηρ μου μετά τινος δισταγμοῦ, 'πὲς πῶς ἀγοράζουμε βελόναις, γιὰ νὰ 'μβαλλώσουμε τὰ ῥέμματα. Καὶ πότε ἤλθες;

— Τώρα δά, μητέρα, μόλις ἔφθασα.

— Καὶ ποῦν' αὐτὸ τὸ κακόπαιδο, ὁ Μιχάλος. Πῶς δὲν ἤρθε νὰ μὲ τὸ μηνύσῃ;

— Δὲν ἠξεύρω, μητέρα, δὲν εἶναι κανένας 'στὴν αὐλή, ἄλλο ἀπὸ τὸ παιδί, ποῦ μοῦ ἄνοιξε τὴν θύρα.

— Ἀμ' ποιὸς ἠξεύρει ποῦ θὰ 'πῆγε πάλι. Δὲν τὸν χωρεῖ ὁ τόπος νὰ καθήσῃ.

Ἡ Ὀθωμανὶς ἐξηκολούθει νὰ μὲ βλέπῃ πλαγίως καὶ πονηρῶς μὲ τὸ μειδίαμα τῆς δυσπιστίας ἐπὶ τῶν χειλέων, περιμένουσα τὴν ἔκρηξιν τῆς ἀγανακτήσεώς μου δι' ὅσα εἶδον. Ἀλλ' ἐγὼ ἀντὶ πάσης ἐπιτιμήσεως, περιττῆς πλέον τώρα, προσεποιήθην μὲ ὅλα τὰ δυνατά μου, ὅτι δὲν εἶδον τίποτε.

— Πάμε λοιπὸν μέσα, εἶπε, τώρα θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ Ἐφέντης.

Τότε ἠκούσθη πάλιν ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν ἡμῶν ὁ συνήθης τοῦ ὑποχωροῦντος χαρεμίου θόρυβος. Προφανῶς οἱ κάτοικοί του ἦσαν μέχρι τοῦδε προσηλωμένοι εἰς τὰ ἐπὶ τοῦ κηπαρίου παράθυρα, παρακολουθοῦντες μετ' εὐλαβοῦς σιγῆς τὰς κοσκινομαντείας τῆς Ἀθιγγανίδος.

Μόλις εἴχομεν ἐπαναλάβει τὰς συνήθεις προσαγορεύσεις καὶ φιλοφρονητικὰς χειρονομίας, καὶ ἀνηγγέλθη ἔξωθεν ἡ εἴσοδος τοῦ Ἐφέντη. Μετὰ πολλῆς δυσκολίας ἀνεγνώρισα τὸν σκιατραφῆ καὶ φραγκοφορεμένον τοῦτον Τοῦρκον, διότι ὁ ἥλιος τῆς ἐπαρχίας ἐνῷ ἀπεχρωμάτισεν ἐπιλευκάνας τὰς κυριωτέρας ἐπιφανείας τῆς ἐνδυμασίας του, εἶχε μαυρίσει τὴν λευκὴν αὐτοῦ μορφήν, οὕτως, ὥστε δὲν ἔβλεπες ποῦ ἐτελείωνον αἱ παρειαὶ καὶ ποῦ ἤρχιζε τὸ βαθύχρουν κ' ἐπιμελῶς περικεκαρμένον αὐτοῦ γένειον. Ὅσον λακωνικαὶ ἦσαν αἱ ἄλλοτε ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ *Ζαπτιὲ* δεξιώσεις ἡμῶν, τόσον εὔῤῥους ἦτο σήμερον ἡ ῥητορικὴ τοῦ ὑπαλλήλου, τόσον ἐξεζητημένη, ὥστε νὰ μὲ ἀνησυχῇ, ὡς πρὸς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς ἀποστολῆς του.

— Ἀφήσατέ μας μόνους, εἶπον πρὸς τὰς γυναῖκας. Ὁ Ἐφέντης θὰ ἔχῃ νὰ μοὶ διηγηθῇ λυπηρὰς λεπτομερείας, ἀκαταλλήλους διὰ τὰ νεῦρά σας.

Αἱ γυναῖκες ἐξῆλθον. Ὁ Ἐφέντης ἐσκυθρώπασε.

— Λεπτομερείας, εἶπε, θὰ εἶχον πραγματικῶς νὰ σᾶς ἀφηγηθῶ φρικαλέας. Δὲν τὸ κάμνω, διὰ νὰ μὴ λυπηθῆτε ἐκ περισσοῦ, μανθάνοντες πόσα κρίματα ἐπῆρα 'στὸν λαιμό μου! Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς εἶναι ἔτσι κ' ἔτσι πολὺ λυπηρόν, καὶ πρέπει νὰ τὸ μάθετε.— Εἶναι μηδέν. Εἶναι ἀποτυχία! Ἀποτυχία, ὡς πρὸς τὴν ἐδικήν μας ὑπόθεσιν. Διότι αἱ ἀνακρίσεις μου ἔφεραν πολλὰ κακουργήματα εἰς φῶς καὶ πολλοὶ ἔνοχοι θὰ λάβωσι τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας των, ἀλλ' ὁ φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ μας δὲν εὑρέθη. Ἢ πρέπει νὰ ἐφονεύθη κατὰ τὰς ἐπισυμβάσας καταστροφὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἢ πρέπει νὰ ἦναι ὁ ταχυδρόμος, ὃν ὁ μακαρίτης διεδέχθη. Αὐτὸς ὁ ταχυδρόμος θὰ μὲ κάμῃ νὰ χάσω τὸν νοῦν μου! Τὸν εὑρίσκω ἀποδεδειγμένον αὐτουργὸν πολλῶν κακουργημάτων, τὸν εὑρίσκω πιθανώτατον ἔνοχον εἰς τὸν φόνον τοῦ πτωχοῦ ἀδελφοῦ μας, ἀλλ' ἀδυνατῶ νὰ τὸν εὕρω αὐτὸν τὸν ἴδιον! Ἀδυνατῶ νὰ τὸν συλλάβω! Μόλις ἔφθασα ταύτην τὴν πρωΐαν, ἔδωκα τὰς αὐστηροτάτας διαταγάς. Εἶμαι σχεδὸν βέβαιος ὅτι κρύπτεται ἐν τῇ πρωτευούσῃ. Ἠεύρεις. Ἡ γρηὰ ζητᾷ τὸν ψύλλο μέσ' στὸ 'πάπλωμα κ' ἐκεῖνος κάθεται 'πὰ' στὰ 'ματογυάλια της. Ὅμως μὴν εἰπῆς ἀκόμη τίποτε εἰς τὴν Βαλινδέ, τὴν κοκκώνα. Εἶπα καὶ εἰς τὸν Μιχαήλο τὸ ἴδιο. Ὅταν μ' ἐρώτησε σήμερον πρωΐ, τῆς εἶπα, πῶς ἡ θέσις μου μ' ἀπαγορεύει νὰ εἰπῶ τίποτε πρὶν ἀποφανθῇ τὸ δικαστήριον. Ἡ καϋμένη ἡ κοκκώνα! Δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλὰ φοβοῦμαι πῶς ἐννόησε τὴν ἀποτυχίαν μου.

Εἶπον ἤδη πόσον κατ' ἀρχὰς ἐδυσπίστουν καὶ εἰς αὐτὰς τὰς δραστηριωτέρας ἐνεργείας τῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ, τὸ μὲν ὡς ἐκ τοῦ παρεμπεσόντος μακροῦ χρόνου, τὸ δὲ ὡς ἐκ τῆς ἐπισυμβάσης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ λεηλασίας καὶ σφαγῆς. Τίς οἶδεν ἐὰν οἱ φονεῖς δὲν εὗρον τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας αὐτῶν θεόθεν, ἀπολεσθέντες ἐν τῇ γενικῇ ἐκείνῃ καταστροφῇ, μόνοι αὐτοὶ δικαίως, μεταξὺ τόσων ἀθώων; Ἀλλ' ὅταν μετ' ὀλίγον ἐγνώρισα τὸν Ἐφέντην μετέβαλον γνώμην, καὶ ἤλπισα κ' ἐγὼ μετὰ τῶν λοιπῶν, ὅτι ὁ ζῆλος αὐτοῦ θὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν νόμον καὶ θὰ μᾶς βοηθήσῃ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ θλιβεροῦ πρὸς τὸν προσφιλῆ ἡμῶν νεκρὸν καθήκοντος. Αἱ εἰδήσεις τοῦ ἀνακριτοῦ αὐτοῦ, μὴ ἀποκρύπτουσαι μείζονα ἢ ὅτι ὡμολόγουν ἀποτυχίαν, ἐξηφάνισαν τὰς ἐλπίδας ἐκείνας διὰ παντός. Οὐδὲν ὑπελείπετο πλέον τώρα εἰμὴ νὰ μετριάσω τὴν ἐπὶ τῆς μητρὸς ἡμῶν ἐντύπωσιν τῆς εἰδήσεως, ἀναβάλλων αὐτὴν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον. Ὁ ἄτυχης Ἐφέντης, τεθλιμμένος ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ, συνεφώνει μετ' ἐμοῦ περὶ ἐγκαταλείψεως πάσης περαιτέρω καταδιώξεως, πρὸ πάντων ὅτε τὸν ἐβεβαίωσα πόσον σπαράσσεται ἡ καρδία μου, διὰ τοὺς ἀθώους, ὅσοι ἐδεινοπάθησαν, καθειρχθέντες ὡς ὕποπτοι κατὰ τὰς αὐστηρὰς αὐτοῦ ἀνακρίσεις. Ὡς πρὸς τὸν πρώην ταχυδράμον ἡ ἐδική μας ὑπόθεσις δὲν ἐκέρδιζε διὰ τῆς συλλήψεώς του. Ἀφοῦ ἐπανειλημμένως ἤδη ἀπεδείχθη ἐν δικαστηρίῳ τὸ alibi αὐτοῦ.

Ἐνόμιζον ὅτι ἡ μήτηρ μου προσεδόκα ἔξωθεν τοῦ δωματίου ἀνυπόμονος νὰ μάθῃ τὰς εἰδήσεις τοῦ Ἐφέντη. Ἀλλ' ὅταν ἐγερθεὶς παρέκυψα διὰ τῆς θύρας νὰ ἴδω, τὴν διέκρινα εἰς τοὺς πρόποδας τῆς κλίμακος, ἐλέγχουσαν χαμηλῇ τῇ φωνῇ, ἀλλὰ λίαν σφοδρῶς τὸν ἀδελφόν μου Μιχαήλον, ὅστις μετὰ μίαν στιγμήν, πλήρης ταραχῆς καθὼς ἦτο, ἐξέδραμε τῆς οἰκίας.

— Νὰ μὴ σὲ ἴδω νὰ ἔλθῃς 'πίσω χωρὶς νὰ φέρῃς τὸν Κιαμήλη! ἐφώνησεν ἡ μήτηρ μου κατόπιν του.

— Τί τρέχει, μητέρα; ἠρώτησα ἐγώ, ὅταν εἶδον τὴν μεγάλην ἀνησυχίαν ἐπὶ τῆς μορφῆς της.

— Τίποτε, παιδί μου, τίποτε.

Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μαγειρεῖον, μηδὲν περὶ τῆς ὑποθέσεως ἡμῶν ἐρωτήσασα. Τόσον πολὺ τὴν ἀπασχολεῖ, φαίνεται, ἡ ἔλλειψις τοῦ Κιαμήλη!

Ἤτον ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν ἔβλεπον τὸν Ἐφέντην εἰς τὸν οἶκόν του. Ὕστερον ἀπὸ τόσους ἀγῶνας ὑπὲρ ἡμῶν, δίκαιον ἦτο νὰ δειχθῶ πρὸς αὐτὸν ὅσον οἷόν τε φιλοφρονητικὸς καὶ εὐγνώμων, πρὸ πάντων, ἀφοῦ ἔβλεπον πόσον ἠθύμει διὰ τὴν ἀκαρπίαν τῶν ἀγώνων ἐκείνων. Ἐκάθησα λοιπὸν παρ' αὐτῷ, καὶ ἠρξάμεθα οἰκείως συνδιαλεγόμενοι ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, κυρίως πολιτικῶν. Ὅταν ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου τὸν ἠρώτησα τί φρονεῖ περὶ τοῦ κόμματος τῶν λεγομένων νεοτούρκων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐγερθεὶς ἔκλεισε τὴν θύραν τοῦ δωματίου.

— Ἐγώ, εἶπε, φίλε μου, ἀνήκω εἰς τὸ προοδευτικὸν τοῦτο κόμμα. — Εἶτα, ἐξαγαγὼν τοῦ θυλακίου του ἓν κλειδίον, ἤνοιξε τὸ ὄπισθεν τῆς θύρας, ἐντὸς τοῦ τοίχου ἐκτισμένον ἐρμάριον, καὶ ἐξακολουθῶν νὰ ὁμιλῇ,

— Ἡ ταπεινή μου γνώμη εἶναι, εἶπεν, ὅτι οἱ συντηρητικοὶ εἶναι στάσιμοι, ἡ δὲ στασιμότης δὲν εἶναι πρόοδος.

Καὶ ταῦτα λέγων, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ ταμείου καὶ ἔφερε νὰ παραθέσῃ ἐνώπιόν μου ἐπὶ τοῦ σοφᾶ ἕνα δίσκον. Μία *γιλιάρικη*, δύο ποτήρια, καὶ μερικὰ πιατάκια πλήρη πιστακίων, σταφίδων καὶ ζαχαρωτῶν εὑρίσκοντο ἐπὶ τοῦ δίσκου.

— Ἐννοῶ λοιπόν, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἐφέντης, καθεζόμενος ἀπέναντί μου, ἐννοῶ ν' ἀφήσωμεν τὰ παλαιὰ καὶ σκουριασμένα καὶ νὰ ἐμφορηθῶμεν νέου πνεύματος, νέων ἰδεῶν.

Καὶ ταῦτα λέγων ἐπλήρωσε τὰ πρὸ ἡμῶν ποτήρια μετὰ μεγάλης δεξιότητος. Τότε παρετήρησα, ὅτι τὸ νέον πνεῦμα δι' οὗ οἱ νεότουρκοι ἐμφοροῦνται, ἦτο — οἰνόπνευμα!

Ἐγνώριζον, ὅτι πολλοὶ τῶν Ἐφεντήδων τὸ *τσούζουσιν* ἱεροκρυφίως. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἠδυνάμην νὰ φαντασθῶ, ὅτι ἄνθρωπος ἐν σχετικῶς βραχεῖ διαστήματι ἠδύνατο νὰ πίῃ περὶ τὴν μίαν ὀκᾶν *μαστίχας*, καὶ τοῦτο ἄνευ ὕδατος!

Ὅταν ἦλθον νὰ μᾶς προσκαλέσωσιν εἰς τὸ δεῖπνον καὶ εἶδον τὸν καλὸν ἐκεῖνον ἄνθρωπον παραπαίοντα ἀπὸ τοίχου εἰς τοῖχον, τότε ἐννόησα διατί τὸ εἰς ὃ ἀνῆκε κόμμα κακινοβατεῖ μόνον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς προόδου, καὶ μοὶ ἦλθεν ὄρεξις νὰ γελάσω. Ἀλλ' ὅταν εἶδον τὴν στυγνὴν τῆς Ὀθωμανίδος μορφήν, τὴν τεταραγμένην τῆς μητρός μου ὄψιν, ὅταν εἶδον ὅτι κεκρυμμένον τι δυστύχημα τοὺς ἔκαμνε νὰ μὴ προσέχωσι κἂν εἰς τοὺς τραυλισμοὺς τοῦ Ἐφέντου, δὲν ἠξεύρω ποία μυστηριώδης δύναμις συνετάραξε τὴν καρδίαν μου! Προφανῶς συνέβαινε κάτι τι πολὺ θλιβερώτερον τῆς μέθης τοῦ Ἐφέντου. Ἡ ὥρα παρήρχετο, ἀλλ' οὔτε ὁ ἀδελφός μου, οὔτε ὁ Κιαμήλ ἤρχετο νὰ δειπνήσῃ μεθ' ἡμῶν. Ἡ πληκτικὴ σιγή, ἣν ἕκαστος ἡμῶν ἐτήρει, ἐκορύφωνεν ὁλονὲν τὴν ἀνησυχίαν μου, καὶ ἀφοῦ ἡ μήτηρ ἠρνεῖτο ν' ἀποκριθῇ εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν ὀφθαλμῶν μου,

— Ποῦ εἶναι ὁ Μιχαήλος, μητέρα; τὴν ἠρώτησα, διακόψας τὸ φαγητόν.

— Τώρα θὰ ἔλθῃ, παιδί μου, εἶπεν ἐκείνη μετὰ θλιβεροῦ τόνου.

— Καὶ ὁ Κιαμήλης; ἠρώτησα ἐκ νέου.

Ἡ μήτηρ μου ἔθηκε τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων, καὶ μοὶ ἔνευσεν ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ νὰ σιωπήσω! Ἡ γραῖα Ὀθωμανίς, ἥτις ἔκλαιε τὴν καταβεβλημένην αὐτῆς κεφαλὴν μετ' ἀπεριγράπτου θλίψεως, δὲν ἐσήκωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, ἀλλ' ἐταράχθη σπασμωδικῶς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ τέκνου της. Ἔπειτα συνελθοῦσα,

— Μὴ χαλᾷς τὴν ὄρεξί σου, Σουλτάνε μου, εἶπε, προσπαθοῦσα ἐπὶ ματαίῳ νὰ μειδιάσῃ.— Δὲν εἶναι τίποτε. Ὁ Κιαμήλης ἐβγῆκε, καὶ ἀργήσε νὰ ἔλθῃ, μὰ δὲν εἶναι τίποτε.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! εἶπον τότε ἐγώ, ἀναπνεύσας. Ἐφοβήθην μὴν ἠσθένησεν. Ἀφοῦ εἶναι καλά, θὰ ἔλθῃ ὅπου καὶ ἂν ἦναι.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἐπανέλαβεν ἡ γραῖα στενάζουσα βαθέως. Καὶ ὡς ἐὰν ἦτο ὑπερβολικὴ ζέστη, ἤνοιξε τὸ γιασμάκιόν της πλέον ἢ ὅτι τὸ ἔκαμε μέχρι τοῦδε ἐνώπιόν μου, καὶ ἤρχισε νὰ ἀερίζηται διὰ τῆς μιᾶς αὐτοῦ ἀκρας. Τὰ δάκρυα ἐστενοχώρουν τοὺς μεγάλους ἀλλὰ βαθυλοὺς πως ὀφθαλμοὺς τῆς γραίας, ἡ ἀνατολικὴ τῆς ὁποίας καλλονὴ μόλις διεφαίνετο πλέον ἐπὶ τοῦ μαραμένου προσώπου της.

— Καὶ τόσο γερὸ ποῦ εἶναι τὸ παιδί μου, ἐπρόσθεσεν ἔπειτα, πάλε δόξα σοι ὁ Θεός!

— Μόνον ὀλίγον χλωμὸς ποῦ εἶναι, τῇ εἶπον ἐγὼ πρὸς παρηγορίαν. Ἀλλοιῶς εἶναι γερὸ παιδί.

— Γερό, ἀνεστέναξεν ἐκείνη. Γερό, ἀλλὰ τί τὸ θέλω! Ἀπὸ μέσα ἔχει τὸ σκουλῆκι 'ποῦ τοῦ ἀλέθει τὴν καρδιά! Καὶ 'σὰν τοῦ ἀναβῇ καμμιὰ φορὰ 'στὸ κεφάλι—Θεὸς νὰ φυλάγῃ τὰ παιδιὰ τοῦ κόσμου καὶ ὕστερα τὸ 'δικό μου! Θεὸς νὰ σὲ φυλάγῃ, Σουλτάνε μου καὶ 'σένα! *Καρὰ σεβδὰ* τὸν εἴπανε, ἐξηκολούθησε θρηνητικῶς ἡ γραῖα, καὶ καρὰ σεβδὰς εἶναι. Γιατὶ πολλῶν μητέρων καρδιαὶς ἐμαύρισε, πολλὰ παλληκάρια ἔβαλε μέσα 'στὴ γῆ τὴ μαύρη! Ἡ κοκκώνα μὲ διηγήθη τὴν ἱστορία τοῦ χωριανοῦ σας 'ποῦ 'πῆρε τὸ φαρμάκι 'στὰ Ψωμαθιὰ γιὰ τὴν κόρη τοῦ Ξανθούλη, καὶ τοῦ ἔβγαλαν τραγοῦδι καὶ τὸ 'λαλοῦσαν μέσ' 'στὸν δρόμο... Θεὸς νὰ φυλάγῃ τὸ παιδί μου!—

Ἐγνώριζον τὴν ἱστορίαν τοῦ χωριανοῦ μας. Ἐκ τοῦ ὑπαινιγμοῦ αὐτῆς συνεπέρανα τὸ πάθος τοῦ δυστυχοῦς Κιαμήλη. Ἡ ὡχρὰ μορφή, οἱ ῥεμβώδεις ὀφθαλμοί, τὸ μελαγχολικὸν ἐκεῖνο στοιχεῖον ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ὑπάρξει, οἱ διαλείποντες πυρετοί, ἡ ἀδιαλείπτως φθίνουσα ὑγεία του ὤφειλον νὰ μὲ κάμουν νὰ τὸ μαντεύσω.

— Λοιπὸν ὁ Κιαμήλης ἀγαπᾷ χωρὶς ν' ἀνταγαπᾶται;

— Καὶ χωρὶς ἐλπίδα ν' ἀγαπηθῇ ποτέ! ἐστέναξεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ. Διότι ἡ σκύλα εἶναι 'πανδρεμμένη πλέον.

— Ἄ! εἶπον, αὐτὸ δὲν μ' ἀρέσκει. Πρέπει νὰ βοηθήσουμε τὸν Κιαμήλη νὰ τὴν λησμονήσῃ.

Ἡ δυστυχὴς ἐξερράγη εἰς παρακλήσεις, εἰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, εἰς ἐπαίνους καὶ ἐγκώμια, πάντα ὑπερβολικὰ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν συνήθειαν, ἀλλ' ἀληθῶς ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας αὐτῆς ἐξερχόμενα.

— Ἐὰν μοῦ κάμῃς αὐτὸ τὸ καλό, εἶπεν ἐπὶ τέλους, θὰ γενῶ σκλάβα σου, νὰ σκουπίζω τὸ κατώφλοιον τοῦ σπιτιοῦ σου μὲ τὰς βλεφαρίδας τῶν ὀφθαλμῶν μου! — Εἶτα ἤρχησε νὰ διηγῆται.

Γ. Μ. Βικυηνός.

[Ἕπεται τὸ τέλος]

Ἰταλός τις φιλόσοφος ἔλεγεν ὅτι κτῆμα ἔχει τὸν χρόνον· τὸ κτῆμα τοῦτο μὴ καλλιεργούμενον οὐδὲν παρέχει, ἀλλ' ὅταν μετὰ προσοχῆς ἐπιμελῆται, ἀφθόνως ἀνταμείβει τὸν δραστήριον γεωργόν.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ

[Μυθιστόρημα Ἀλεξάνδρου Πούσκιν].

Συνέχεια τοῦ σελ. 681.

Θ'.

Ὁ χωρισμός.

Λίαν πρωὶ τὸ τύμπανον μὲ ἐξύπνησεν. Ὑπῆγα εἰς τὴν πλατεῖαν, ὅπου εἶδον τὸν στρατὸν τοῦ Πουγάτσεφ παρατασσόμενον περὶ τὴν ἀγχόνην, ἐξ' ἧς ἐκρέμαντο ἀκόμη τὰ θύματα τῆς προτεραίας. Οἱ Κοζάκοι ἦσαν ἔφιπποι, οἱ πεζοὶ ἔφερον τὰ ὅπλα ἐπὶ βραχίονος, αἱ σημαῖαι ἐκυμάτιζον. Πολλὰ πυροβόλα, ἐν οἷς ἀνεγνώρισα καὶ τὸ ἡμέτερον, ἦσαν ἀνατεθειμένα ἐπὶ τῶν κιλλιβάντων. Πάντες οἱ κάτοικοι ἦσαν συνηθροισμένοι εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀναμένοντες τὸν σφετεριστήν. Πρὸ τῆς ἐξωθύρας τοῦ φρουράρχου εἰς Κοζάκος ἐκράτει ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ γαῦρον κιργήσιον ἵππον λευκόν. Ἠρεύνησα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὅπως ἴδω τὸ πτῶμα τῆς συζύγου τοῦ φρουράρχου· ἀλλὰ τὸ εἶχον παραμερίσῃ, καλύψαντες αὐτὸ δι' ἐλεεινῆς ψιάθου ἐκ φλοιοῦ. Τέλος ὁ Πουγάτσεφ ἐξῆλθε τῆς οἰκίας, ὁ ὄχλος ἀπεκαλύφθη. ὁ δὲ Πουγάτσεφ στὰς ἐπὶ τῆς πρὸ τῆς θύρας ἐξέδρας ἐχαιρέτισε πάντας. Εἷς τῶν ἀρχηγῶν τῷ ἐνεχείρισε σάκκον πλήρη χαλκῶν κερματίων, ἐξ οὗ ὁ Πουγάτσεφ ἔρριπτε κατὰ δράκας εἰς τὸ πλῆθος. Τοῦτο δὲ ὁρμῆσαν συνέλεγε τὰ κερμάτια μετὰ βοῆς καὶ γρονθοκοπημάτων· οἱ τὰ πρῶτα φέροντες ἐν τοῖς συνενόχοις τοῦ Πουγάτσεφ, περιεστοίχισαν αὐτόν· μεταξὺ δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ Σβαμπρίνης. Τὰ βλέμματά μας διεσταυρώθησαν, διακρίνας δ' ἐκ τῆς μορφῆς μου τὴν περιφρόνησιν ἣν πρὸς αὐτὸν ᾐσθανόμην ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς μετ' ἐκφράσεως ἀληθοῦς μίσους καὶ προσπεποιημένης χλεύης. Ἰδών με ἐν τῷ πλήθει ὁ Πουγάτσεφ μοὶ ἔνευσε διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ μὲ ἐκάλεσε πλησίον του.

«Ἄκουσον, μοὶ εἶπεν, ἀναχώρησον ἀμέσως εἰς Ὀρεμβοῦργον. Ἀνακοίνωσον εἰς ὅλους τοὺς στρατηγοὺς νὰ μὲ περιμένωσιν ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος. Συμβούλευσέ τους νὰ μὲ ὑποδεχθῶσι μὲ ὑποταγὴν καὶ ὑικὸν σέβας· ἄλλως θὰ πάθωσι τρομερὰ βάσανα. Κατευόδιον, ἄρχοντά μου».

Εἶτα στραφεὶς πρὸς τὸν ὄχλον καὶ δείξας τὸν Σβαμπρίνην, εἶπεν: «Αὐτός, παιδιά, εἶναι ὁ νέος σας φρούραρχος. Ὑπακούετέ τον εἰς ὅ τι σᾶς διατάσσῃ· ἔχει εὐθύνην διὰ σᾶς καὶ διὰ τὸ φρούριόν σας.»

Μετὰ τρόμου ἤκουσα τοὺς λόγους τούτους. Καταστάντος φρουράρχου τοῦ Σβαμπρίνη ἡ Μαρία περιέπιπτεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του. Ἴστε Θεέ! τί θὰ ὑπογείνῃ; Ὁ Πουγάτσεφ κατῆλθε τῆς ἐξέδρας· τῷ προσήγαγον τὸν ἵππον του, οὗ ἐπέβη ταχέως, μὴ ἀναμείνας τοὺς Κοζάκους, εἵτινες ἔσπευδον νὰ τὸν βοηθήσωσι.

Κατ'ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἶδον προκύπτοντα ἐκ τοῦ πλήθους τὸν Σαβέλιιτς· ἐπλησίασεν οὗτος τὸν Πουγάτσεφ καὶ τῷ ἐπαρουσίασε φύλλον χάρτου. Μοὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ φαντασθῶ τί ἐσήμαινεν αὐτό.

«Τί εἶναι αὐτό; ἠρώτησεν ἀξιοπρεπῶς ὁ Πουγάτσεφ.

— Καταδέξου νὰ τὸ διαβάσῃς καὶ θὰ ἰδῇς,» ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιιτς.

Ὁ Πουγάτσεφ ἔλαβε τὸ φύλλον τοῦ χάρτου καὶ τὸ ἐξήτασεν ἐπὶ πολὺ μὲ σοβαρότητα.

«Γράφεις πολὺ δυσανάγνωστα, εἶπεν ἐπὶ τέλους· οἱ ὀξυδερκεῖς ὀφθαλμοί μας[1] δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀβγάλουν τέτοια γράμματα. Ποῦ εἶναι ὁ ἀρχιγραμματεύς μου;»

Νεανίας, φέρων στολὴν δεκανέως ἐπλησίασε δρομαίως τὸν Πουγάτσεφ. «Διάβασε δυνατά, τῷ εἶπεν ὁ ἀνάρτης, ἐγχειρίζων αὐτῷ τὸν χάρτην. Ἤμην εἰς ἄκρον περίεργος νὰ μάθω πόθεν ἐπῆλθεν εἰς τὸν θεράποντά μου ἡ ἰδέα νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Πουγάτσεφ· ὁ ἀρχιγραμματεὺς, ἀνέγνω συλλαβιστὶ διὰ φωνῆς βροντώδους τὰ ἑπόμενα:

«Δύο νυκτικὰ ὑποκάμισα, τὸ ἕνα περκαλὶ καὶ τὸ ἄλλο μεταξωτό: ἓξ ρούβλια.

— Τί θὰ εἴπῃ αὐτό; ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ συνοφρυωθείς.

— Διάταξε νὰ διαβάσῃ καὶ τὰ παρακάτω», ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιιτς μετ' ἄκρας ἡρεμίας.

Ὁ ἀρχιγραμματεὺς ἐξηκολούθησε:

«Μία στολὴ ἀπὸ πρώτης ποιότητος πράσινη τσόχα: ἑπτὰ ρούβλια.

»Ἕνα πανταλόνι ἀπὸ ἄσπρη τσόχα: πέντε ρούβλια.

»Δώδεκα ὑποκάμισα ἀπὸ ὁλλανδικὸ πανὶ μὲ μανικέτια: δέκα ρούβλια.

»Ἕνα κουτὶ μὲ τὸ σερβίτσο τοῦ τσαϊοῦ: δύο ρούβλια καὶ μισό.

— Τί εἶναι αὐταὶ αἱ ἀνοησίαι; ἀνέκραξεν ὁ Πουγάτσεφ. Τί μὲ 'νοιάζει ἐμὲ διὰ τὰ κουτιὰ τοῦ τσαϊοῦ καὶ τὰ πανταλόνια μὲ τὰ μανικέτια;»

Ὁ Σαβέλιιτς ἔβηξε διὰ νὰ καθαρίσῃ τὴν φωνήν του καὶ ἤρχισε νὰ ἐξηγῇ τὸ πρᾶγμα: «Αὐτό, πατέρα μου, καταδέξου νὰ καταλάβῃς, εἶναι ἡ σημείωσις τῶν πραγμάτων τοῦ αὐθέντου μου ποῦ ἐπῆραν οἱ κακοῦργοι.

— Ποῖοι κακοῦργοι; ἠρώτησεν ὁ Πουγάτσεφ ἐξαγριωθείς.

— Συμπάθειο, ἡ γλῶσσά μου παραπῆρε, ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιιτς· ὅσοι διὰ κακοῦργοι ὄχι, δὲν εἶναι κακοῦργοι· πρέπει ὅμως νὰ μὴ τὸ κρύψωμεν· τὰ παλληκάρια σου ἔψαξαν ὅλα τὰ μέρη

1. Ἡ φράσις εἶναι εἰλημμένη ἐκ τοῦ παλαιοῦ τύπου τῶν πρὸς τὸν τσάρον ἀναφορῶν. «Πλήττω διὰ τοῦ μετώπου τὴν γῆν, παρουσιάζω τὴν ἀναφοράν μου εἰς τοὺς ὀξυδερκεῖς ὀφθαλμούς σου...»

καὶ ἔκλεψαν 'ς τὰ γεράτ· ἂς τὰ εἰποῦμε ξάστερα. Μὴ θυμώνῃς· καὶ τὸ ἄλογο ποῦ ἔχει τέσσαρα πόδια καὶ ἐκεῖνο σκανταφτεῖ. Διάταξε νὰ τὸ διαβάσῃ ὅλο.

— Ἂς ἦναι, διάβασε,» εἶπεν ὁ Πουγάτσεφ.

Ὁ γραμματεὺς ἐξηκολούθησε.

«Ἕνα πάπλωμα ἀπὸ περσικὸν ὕφασμα καὶ ἄλλο ἕνα ἀπὸ ταφετᾶ μὲ βάττα: τέσσαρα ρούβλια.

«Μία γοῦνα ἀπὸ ἀλεποτόμαρο, μὲ κόκκινον κλωστόν: σαράντα ρούβλια.

«Καὶ ἀκόμη ἕνα τουλούπι, ἀπὸ λαγοτόμαρο, ποῦ παρεχωρήθη εἰς τὴν μεγαλειότητά σας εἰς τὸ χάνι τῆς στέππης: δεκαπέντε ρούβλια.

— Τί εἶναι αὐτά;» ἀνέκραξεν ὁ Πουγάτσεφ, οὗ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπήστραψαν αἰφνιδίως.

Ὁμολογῶ, ὅτι ἐφοβήθην περὶ τῆς τύχης τοῦ δυστυχοῦς θεράποντός μου. Ἡτοιμάζετο δὲ νὰ περιπλακῇ εἰς νέας ἐξηγήσεις, ὅτε ὁ Πουγάτσεφ τὸν διέκοψεν.

«Πῶς ἐτόλμησας νὰ μὲ ἐνοχλήσῃς μὲ τέτοιαις ἀνοησίαις; ἀνέκραξεν, ἀποσπάσας τῶν χειρῶν τοῦ γραμματέως τὸν χάρτην καὶ ῥίπτων αὐτὸν κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ Σαβέλιιτς. Ξεκουτιασμένε! Σᾶς ἔκλεψαν· μέγα τὸ κακὸ ποῦ τὸ πάθατε! Ἀλλὰ πρέπει, γερόστριγγλα, νὰ προσεύχεσαι 'μέρα καὶ νύκτα εἰς τὸν Θεὸν δι' ἐμὲ καὶ τὰ παλληκάρια μου, διότι σὺ καὶ ὁ αὐθέντης σου δὲν κρέμεσθε ἐκεῖ ἐπάνω μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους ἀνάρτας... Ἕνα *τουλούπι* ἀπὸ λαγοτόμαρο! Θὰ σοῦ δώσω ἕνα *τουλούπι* ἀπὸ λαγοτόμαρο. Ἀλλὰ ξεύρεις πῶς θὰ βάλλω νὰ σὲ 'γδάρουν ζωντανὸν διὰ νὰ κάμουν *τουλούπια* ἀπὸ τὸ τομάρι σου.

— Ὅπως ἀγαπᾷς, ἀπεκρίθη ὁ Σαβέλιιτς· ἀλλὰ δὲν εἶμαι ἐλεύθερος ἄνθρωπος καὶ ἔχω εὐθύνην διὰ τὰ πράγματα τοῦ αὐθέντου μου.»

Ὁ Πουγάτσεφ κατείχετο φαίνεται τότε ἀπὸ ὁρμὰς μεγαλοψυχίας. Ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν. Ὁ Σβαμπρίνης καὶ οἱ ἀρχηγοί του τὸν ἠκολούθησαν. Ἅπας δὲ ὁ στρατὸς ἐξῆλθεν ἐν τάξει τοῦ φρουρίου· ὁ λαὸς τὸν συνώδευσεν, ἐγὼ δὲ ἔμεινα μόνος ἐν τῇ πλατείᾳ μετὰ τοῦ Σαβέλιιτς. Ὁ θεράπων μου ἐκράτει εἰς χεῖρας τὸ ὑπόμνημά του καὶ ἐκύτταζεν αὐτὸ μετὰ βαθείας θλίψεως. Ἰδὼν τὴν ἐγκάρδιον δεξίωσιν, ἧς ἔτυχον παρὰ τῷ Πουγάτσεφ, ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ αὐτήν. Ἀλλὰ τὸ συνετὸν διάβημά του δὲν ἐπέτυχε. Ἠθέλησα νὰ τὸν ἐπιπλήξω αὐστηρῶς διὰ τὸν ἄτοπον ζῆλόν του, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην νὰ κρατήσω τὸν γέλωτα.

«Γέλα, αὐθέντα, γέλα, μοὶ εἶπεν ὁ Σαβέλιιτς· ἀλλὰ ὅταν θὰ χρειασθῇ νὰ κάμωμεν καινούργιο νοικοκυριὸ θὰ ἰδοῦμε ἂν θὰ ἔχῃς καὶ τότε ὄρεξιν νὰ γελᾷς.»

Ἔδραμον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως ἵνα ἴδω τὴν Μαρίαν Ἰβανόβναν. Ἡ παπαδιὰ ἦλθεν εἰς προϋπάντησίν μου, καὶ μοὶ ἀνεκοίνωσε θλιβερὰν ἀγγελίαν. Τὴν νύκτα, ἡ δυστυχὴς νεᾶνις προσεβλήθη ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ. Εἶχε παραμιλητά. Ἡ Ἀκουλίνα Παμφιλόβνα μὲ εἰσήγαγεν εἰς τὸν κοιτῶνά της. Ἐπλησίασα ἀψοφητὶ εἰς τὴν κλίνην της. Ἐξεπλάγην δ' ἐκ τῆς φοβερᾶς ἀλλοιώσεως τοῦ προσώπου της. Ἔμεινα ἐπὶ πολὺ ἀκίνητος πρὸ αὐτῆς, χωρὶς νὰ κοιτάζω τὸν παπᾶ Γερασίμ καὶ τὴν ἀγαθὴν σύζυγόν του, οἵτινες κατὰ πᾶσαν πιθανότητα προσεπάθουν νὰ μὲ παρηγορήσωσιν. Θλιβεραὶ ἰδέαι συνετάρασσον τὸν νοῦν μου. Ἡ θέσις τῆς δυστυχοῦς ὀρφανῆς, ἐγκαταλελειμμένης, ἐρήμου καὶ ἀπροστατεύτου εἰς τὴν ἐξουσίαν κακούργων, μὲ κατετρόζεν, ἐν ᾧ πάλιν μὲ ἀπήλπιζεν ἡ συνείδησις τῆς ἰδίας μου ἀδυναμίας· ἀλλ' ὁ Σβαμπρίνης πρὸ πάντων μοὶ ἐνέπνεε φρίκην καὶ τρόμον. Ἀπόλυτος ἄρχων αὐτός, ἔχων τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του ἐν τῷ φρουρίῳ, ἐν ᾧ εὑρίσκετο ἡ δυστυχὴς νεᾶνις, ἣν ἐμίσει, ἦτο ἱκανὸς νὰ διαπράξῃ τὰ πάντα. Τί ποιητέον; πῶς νὰ βοηθήσω αὐτήν; πῶς νὰ τὴν λυτρώσω; Εἰς μόνος τρόπος ὑπελείπετο καὶ τοῦτον προέκρινα. Νὰ δράμω ὅσον τάχιστα εἰς Ὀρεμβοῦργον, ἵνα ταχύνω τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Βελογόρσκ καὶ νὰ συμπράξω εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ὅση μοι δύναμις. Ἀπεχαιρέτισα τὸν ἱερέα καὶ τὴν Ἀκουλίναν Παμφιλόβναν, συστήσας αὐτοῖς μετὰ θερμοτάτων παρακλήσεων ἐκείνην, ἣν ἐθεώρουν πλέον σύζυγόν μου. Ἥρπασα τὴν χεῖρα τῆς ταλαιπώρου νεανίδος καὶ κατησπάσθην καὶ κατέβρεξα διὰ τῶν δακρύων μου αὐτήν.

«Ὑγίαινε, μοὶ εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ ἱερέως, προπέμπουσά με. Ὑγίαινε, Πιότρ Ἀνδρέιτς· ἴσως ἐπανιδωθῶμεν εἰς καλλιτέρους καιρούς. Μὴ μᾶς λησμονῆτε καὶ νὰ μᾶς γράφετε συχνά. Ἐκτὸς ἀπὸ σᾶς δὲν ἔχει ἡ καϋμένη Μαρία Ἰβανόβνα κάνένα νὰ τὴν ὑπερασπίζεται καὶ νὰ τὴν παρηγορῇ».

Ἐξελθὼν εἰς τὴν πλατεῖαν, ἐσταθὴν πρὸς στιγμὴν πρὸ τῆς ἀγχόνης, ἣν ἐχαιρέτισα εὐλαβῶς. Ἔλαβον δὲ τὴν εἰς Ὀρεμβοῦργον ἄγουσαν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀχωρίστου μου Σαβέλιιτς. Ἐπροχώρουν οὕτω, πολλὰ διαλογιζόμενος, ὅτε ἤκουσα αἴφνης ὄπισθέν μου καλπασμὸν ἵππου. Ἔστρεψα τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδον Κοζάκον τρέχοντα ἐκ τοῦ φρουρίου καὶ κρατοῦντα ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ βασκιρικὸν ἵππον, μακρόθεν δὲ νεύοντά μοι νὰ τὸν περιμένω. Ἐστάθην καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀνεγνώρισα τὸν ἡμέτερον *σύριαδνίκ*. Ἀφ' οὗ καλπάζων μᾶς ἔφθασε, κατέβη τοῦ ἵππου του καὶ ἐγχειρίσας μοι τὸν χαλινὸν τοῦ ἑτέρου ἵππου μοὶ εἶπεν· «Αὐθέντα, ὁ πατέρας μας σᾶς χαρίζει ἕνα ἄλογο καὶ μίαν γοῦναν ἀπὸ τοὺς ὤμους του!»

Ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου ἦτο προσδεδεμένον ἐν του-

λούκι ἐξ ἀρνακίδος. «Καὶ ἀκόμη, προσέθηκε μετά τινος ἐνδοιασμοῦ, σᾶς δίδει καὶ μισὸ ρούβλι. . .Ἀλλὰ τὸ ἔχασα 'ς τὸν δρόμον, σοῦ ζητῶ συμπάθειον.»

Ὁ Σαβέλιιτς τὸν ἐκύτταξε λοξῶς· «Τὸ ἔχασες 'ς τὸν δρόμον, εἶπε, καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο ποῦ βροντᾷ 'ς τὴν τσέπην σου, ἀδιάντροπε;

— Τί βροντᾷ 'ς τὴν τσέπη μου; ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ *οὐριαδνίκ* χωρὶς ποσῶς νὰ ταραχθῇ, ὁ Θεὸς νὰ σὲ συγχωρέσῃ, γέρο μου! εἶναι ἕνα σίδερο ἀπὸ τὸ χαλινάρι τοῦ ἀλόγου καὶ ὄχι τὸ μισὸ ρούβλι.

— Καλά, καλά, εἶπον διακόψας τὴν φιλονεικίαν· εὐχαρίστησον ἐκ μέρους μου ἐκεῖνον ποῦ σὲ ἔστειλε· τήραξε ὅμως εἰς τὸν γυρισμόν σου νὰ εὕρῃς τὸ μισὸ ρούβλι ποῦ ἔχασες καὶ κράτησέ το γιὰ τὸ κρασί σου.

— Εὐχαριστῶ πολύ, αὐθέντα, εἶπε, στρέψας τὸν ἵππον του· θὰ προσεύχωμαι πάντοτε εἰς τὸν Θεὸν διὰ σᾶς.»

Ταῦτα εἰπών, ἀνεχώρησε καλπάζων, ἔχων ἐπιτεθειμένην τὴν μίαν χεῖρα ἐπὶ τοῦ θυλακίου του καὶ μετ' ὀλίγον δὲν ἐφαίνετο πλέον.

Ἐφόρεσα τὸ *τουλούπι* καὶ ἐπέβην τοῦ ἵππου, λαβὼν καὶ τὸν Σαβέλιιτς ὄπισθεν. «Βλέπεις, αὐθέντα, μοὶ εἶπεν ὁ γέρων, πῶς ἡ ἀναφορά μου ἔπιασε τόπο; ὁ κλέπτης ἐντράπη· θὰ 'πῇς πῶς αὐτὸ τὸ ψωράλογο καὶ αὐτὸ τὸ χωριάτικο *τουλούπι* δὲν ἀξίζουν οὔτε τὰ μισὰ ἀπὸ ὅσα μᾶς ἔκλεψαν ἐκεῖνοι οἱ ἀλιτήριοι, καὶ ἀπὸ ὅσα κατεδέχθης νὰ τοὺς δώσῃς ὁ ἴδιος δῶρον, ὅμως ἠμποροῦν νὰ μᾶς χρησιμεύσουν. Ἀπὸ κακὸ χρεωφειλέτη κ' ἕνα σάκκο ἄχυρα.

[Ἕπεται συνέχεια]. **Π.

ΡΟΥΜΕΛΗ

Συνέχεια· ἰδὲ σελ. 640.

Δ'

Τὸ Κάστρο τῆς κυρὰ-Ῥήνης.

Τὰ ἐρείπια τῆς Ν. Πλευρῶνος.—Ὁ ὁδηγός.—Ἐν τῷ Καφενέ.—Ἡ πορεία.—Ἱστορικαὶ καὶ ἰατρικαὶ γνώσεις τοῦ ὁδηγοῦ.—Ἐντὸς τοῦ τείχους.—Κατάβασις ἐν ταῖς δεξαμεναῖς.—Ἀγορὰ καὶ θέατρον.—Ἡ ἄνω πόλις.—Παράδοσις περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Κάστρου.—Ὁ βασιλιὰς Ἀνήλιαγος.

Ἐκ τῶν ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν Μεσολογγίου πλείστων ἐρειπίων τῶν ἀρχαίων αἰτωλικῶν ἀκροπόλεων, τὰ κάλλιον πάντων διατηρούμενα, τὰ μᾶλλον γνωστὰ τοῖς πολλοῖς, τὰ δημοτικώτερα ἔτι εἶνε τὰ ἐρείπια τῆς Νέας Πλευρῶνος, τὸ Κάστρο τῆς κυρὰ-Ῥήνης, ὅπως καλεῖ τὸ τεῖχος ἐκεῖνο ὁ λαός.

Τὰ ἐρείπια ταῦτα δὲν εἶνε πολὺ ἀρχαῖα. Γνωρίζομεν ὅτι ἡ οἰκοδομὴ τῆς Νέας Πλευρῶνος ἐγένετο μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Παλαιᾶς Πλευρῶνος ὑπὸ Δημητρίου β' τοῦ Μακεδόνος περὶ τὸ 240 π. Χ., καὶ ὅτι ἐν τῇ οἰκοδομῇ τῶν νέων τειχῶν οἱ κάτοικοι μετεχειρίσθησαν ὑλικὸν ἐκ τῆς καταστραφείσης πόλεως, μετὰ πολλοῦ κόπου βεβαίως μετακομίσαντες αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ μέρους, ὅπερ ἐξελέξαντο ὡς ὀχυρώτερον πρὸς συνοικισμὸν αὐτῶν. Ἡ ἱστορία τῆς Ν. Πλευρῶνος εἶνε ἄγνωστος σχεδὸν, ὡς καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς καταστροφῆς αὐτῆς· ἀγνοεῖται δ' ἔτι πόθεν ἔλαβε τὸ νέον, τὸ δημῶδες αὐτῆς ὄνομα. Ὁ Πουκεβίλ φρονεῖ ὅτι ἀπὸ Εἰρήνης τινὸς ἡγεμονίδος ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Παλαιολόγων ὠνομάσθη οὕτως, ἐρρέθη δὲ καὶ μᾶλλον ὁριστικὴ γνώμη ὅτι ἡ Εἰρήνη αὕτη ἦν ἡ σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου ἐλθοῦσα εἰς Αἰτωλίαν ἵν' ἀποκαταστήσῃ ἄρχοντα τὸν υἱὸν αὐτῆς, κατῴκησε δὲ πιθανῶς ἐν τῷ ὑψηλοτέρῳ μέρει τοῦ περιβόλου, ἔνθα βυζαντινὰ ἐρείπια ὑπολείπονται καὶ νῦν. Ἀλλὰ καὶ ἡ γνώμη αὕτη δὲν δύναται νὰ γείνῃ οὕτως ἀποδεκτή, ἂν μὴ κυρωθῇ ἀποχρώντως δι' ἱστορικῶν πηγῶν.

Τὰ ἐρείπια τῆς Νέας Πλευρῶνος ἀπέχουσι τοῦ Μεσολογγίου περὶ τὰς 2 1/2 ὥρας, ἡ δὲ πρὸς αὐτὰ ἀνάβασις εἶνε δυσχερὴς καὶ ἐπίπονος. Ζῶον φορτηγὸν δὲν δύναται ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τῶν ἀνωφερειῶν ἐκείνων, ἐφ' ὧν κυλίονται ἀνὰ πᾶν βῆμα πολύγωνοι χάλικες καὶ ἐξέχουσι κοπτεροὶ βράχοι· ὥστε ἡ μέχρις αὐτῶν ἐκδρομὴ πρέπει νὰ γείνῃ μόνον πεζῇ. Ὅταν ἐξέφρασα τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ Κάστρο τῆς κυρὰ-Ῥήνης, πάντες μὲ ἀπέτρεψαν ἀπὸ τῆς παραλόγου ταύτης ἰδέας.—Δὲν εἶχα τάχα τόσα πράγματα καλλίτερα 'ς τὸ Μεσολόγγι, τὴν Τουρλίδα, τὴ μουσική, τοὺς περιπάτους, τὸν κόσμο, παρὰ ἤθελα νὰ πάω νὰ χαλάσω τὰ πόδια μου 'ς τὰ κατσάβραχα καὶ 'ς τοὺς γκρεμνούς!..

Εἶνε περιττὸν νὰ εἴπω ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα δὲν ἤρκουν νὰ μὲ ἀποτρέψωσιν ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ μου σχεδίου τόσον, ὅσον ἡ ἔλλειψις ὁδηγοῦ· ἕκαστος ἐπροθυμεῖτο νὰ μὲ ξεναγήσῃ ἀνὰ τὴν πόλιν καὶ τὰ περίχωρα, ἀλλ' ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸ βουνὸν ἦτο μεγάλη ἡ ἀπαίτησίς μου. Ἤργησα, ἀλλὰ τέλος εὗρον εὐτυχῶς τὸν ἄνθρωπόν μου. Ἀκμαῖός τις φουστανελλοφόρος ἀνέλαβεν ὄχι μόνον νὰ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὸ Κάστρο, ἀλλὰ καὶ νὰ μοὶ ἐξηγήσῃ ὅλα τὰ μέρη καὶ ὅλα τὰ μυστήρια αὐτοῦ καὶ νά μοι εἴπῃ μάλιστα καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ὑπερηφάνων ἐρειπίων. Μόνον ἠτένιζε μετὰ δυσπιστίας τὰ ὑποδήματά μου καὶ εἰς ἐπίλογον τῶν ὑποσχέσεών του προσέθηκεν:

— Ἄ, μὰ 'ξέρεις 'κεῖ 'πάνω δὲν θὰ 'μπορέσῃς νὰ πᾷς μ' αὐτὰ τὰ 'ποδηματάκια. Νὰ σοῦ φέρω ἕνα ζευγάρι τσαρούχια πετσωμένα;

— Ὄχι, μή σε μέλῃ καὶ θὰ ἰδῇς πῶς πηγαίνω καὶ μ' αὐτά, ἀπεκρίθην γελῶν.

— Κύττα καλὰ νὰ μή σου μείνουνε 'στὸ δρόμο καὶ πῶς θὰ γυρίσουμε;

— Δὲν μένουνε κ' ἔννοια σου. Μὰ νά σου πῶ, τί ὥρα, λὲς νὰ ξεκινήσωμε;

— Νὰ ξεκινήσουμε νύχτα γιὰ νὰ μή μας πάρῃ ὁ ἥλιος 'στὸν ἀνήφορο. Μπορεῖς νὰ ξυπνήσῃς 'ς τῆς τρεῖς;

— Ἀκοῦς ἂν μπορῶ; καὶ 'στῆς δυὸ ἂν θέλῃς. . .

— Ὄχι δ', ἀδελφὲ, νὰ μὴν πᾶμε 'σὰν βρουκολάκοι 'στὸ Κάστρο ἀπ' τὰ μεσάνυχτα! Νὰ σκοτωθοῦμε καὶ 'σὲ κάνα γκρεμνό!.. Στῆς τρεῖς καλὰ εἶνε.

— Λοιπὸν αὔριο, χωρὶς ἄλλο!

— Αὔριο. Ν' ἀνταμωθοῦμ' ἐδῶ δὰ 'ς τὸν καφενέ . . .

— Θάν' ἀνοικτὰ, ἐκείνη τὴν ὥρα;

— Ὅλη νύχτα εἶν' ἀνοιχτὸς. . . Νὰ πιοῦμε κάναν καφεδάκι νὰ ξυπνήσουν τὰ κέφματα, κ' ὕστερα τὸ μαζώνουμε γι' ἀπάνω.

* *

Κατὰ τὴν συνήθειάν μου δὲν ἐκοιμήθην τὴν νύκτα ἐκείνην. Ὁ φόβος μὴ παρέλθῃ ἡ ὁρισθεῖσα ὥρα χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω, αἱ μέλλουσαι ἐντυπώσεις τῆς πρωϊνῆς ἐκδρομῆς, ἃς προεξώφλουν, οὕτως εἰπεῖν, ἀπὸ τοῦδε ἐν τῇ φαντασίᾳ μου μοὶ ἀφῄρουν τὸν ὕπνον ἀπὸ τῶν βλεφάρων. Ἔμεινα μέχρι τοῦ μεσονυκτίου ἀναγινώσκων, ἐστρηφογύρισα ἐπὶ μίαν ὥραν χώνων τὴν κεφαλὴν ἐν τῷ προσκεφάλῳ· εἰς μάτην, ἦτο ἀδύνατον νὰ κοιμηθῶ. Καὶ λοιπὸν ἠγέρθην τῆς κλίνης, ἐνεδύθην καὶ ἐνθυμηθεὶς τὸν λόγον τοῦ ὁδηγοῦ μου ὅτι ὁ καφενὲς εἶνε ὅλην τὴν νύκτα ἀνοικτός, ἔλαβον τὸν πῖλόν, τὴν ῥάβδον, καὶ τὰς διόπτρας μου, καὶ ἐξῆλθον τοῦ οἴκου ἀκροποδητὶ ἵνα μὴ ἐξυπνήσω καὶ τοὺς λοιπούς, οἵτινες μὴ σκοποῦντες νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν Νέαν Πλευρῶνα δὲν εἶχον βεβαίως διόλου ὄρεξιν νὰ χάσωσι τὸν ὕπνον των.

Ἐντὸς τοῦ μικροῦ καφενὲ δὲν ἦτο κάνεις πελάτης τοιαύτην ὥραν, μόνον εἷς ἀγωγιάτης εἶχε πίῃ πρὸ μικροῦ τὸν καφέν του καὶ ἔλυε τὸν ἵππον, ὃν εἶχε δέσῃ παρὰ τῇ θύρᾳ. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ καταστήματος ἦτο στενὸν καὶ πενιχρότατον: τρεῖς τραπέζαι μικραὶ μελαμβαφεῖς, ἐπὶ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο ἔτι ἡμίσβεστοι ἀριθμοὶ χαρτοπαιγνίου διὰ κιμωλίας γεγραμμένοι, ὀλίγα ἐδώλια ψαθίνα καὶ ξύλινα σκαμνία, ἀπαραίτητοι εἰκόνες ἐπὶ τῶν τοίχων, ὁ *μπουφὲς* πράσινος καὶ λυχνία πετρελαίου ἐπ' αὐτοῦ καπνίζουσα καὶ ἀποπνέουσα ὀσμὴν ἰσχυρὰν, ἀπετέλουν τὴν ὅλην διασκευὴν τοῦ νυκτερινοῦ τούτου ἐντευκτηρίου τῶν ἀμαξηλατῶν, τῶν καρραγωγέων, τῶν σιδηρουργῶν... καὶ τῶν ἐπιθυμούντων νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ ἐρείπια τῆς Νέας Πλευρῶνος.

Ὁ καταστηματάρχης φαίνεται ὅτι ἐκοιμᾶτο ὄπισθεν τοῦ *μπουφὲ*, διότι ἠκούετο ἐκεῖθεν συριστικὴ ἀνάπνοή ὑπνώττοντος καὶ περικοπαί τινες ῥογχαλητικῆς μονωδίας, ἐξεπλήρου δὲ τὰς παραγγελίας τῶν πελατῶν παιδάριον δεκαπενταετὲς ἔχον τοὺς μὲν πόδας γυμνοὺς τὴν δὲ κεφαλὴν κεκαλυμμένην δι' ἀχυροπλέκτου πίλου. Παρήγγειλα ἕνα καφὲν μέτριον, ὅστις ἡτοιμάσθη, μεθ' ὅλην τὴν μετριότητα αὐτοῦ, μόλις μετὰ παρέλευσιν ἡμισείας ὥρας. Ὁ δὲ ὑπηρέτης, ἀφοῦ μὲ ἠρώτησεν ἂν θέλω *φωτιὰ* ἢ τίποτε ἄλλο, εἰς τὰς ἀρνητικὰς ἀπαντήσεις μου ἔκρινεν ὀρθὸν νὰ μὴ ἀγρυπνῇ ἐπὶ πλέον χάριν ἐμοῦ καὶ καθεσθεὶς ἐπὶ ἑδωλίου καὶ κλίνας ἐπὶ τραπεζίου τὴν κεφαλὴν ἐκοιμήθη γλυκύτατα ὑπὸ τὸν πλατὺν γύρον τοῦ πίλου του. Καὶ ἐγὼ ἔπινα μετὰ δυσπιστίας καὶ εἰς δόσεις μικρὰς καὶ ἀραιὰς τὸ μέλαν καὶ ἀχνίζον ἀφέψημα κριθῆς καὶ ὀσπρίων, ὅπερ καλοῦσιν οἱ καφεπῶλαι τῶν ἐπαρχιῶν καφέν. Εἶδον τὸ ὡρολόγιόν μου μετ' ἀπελπισίας· ἡ ὥρα ἦτο ἀκόμη δύο καὶ τέταρτον. Ἤρχησα λοιπὸν νὰ τροφοδοτῶ τὸν νοῦν μου μὲ χιλίας ἰδέας, σχέδια καὶ ὀνειροπολήματα ἵνα τὸν διασκεδάσω, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν εἶχε δι' ὅλου ὄρεξιν καὶ ἔπλητταε καὶ ἐνύσταζε· καὶ ἴσως θὰ ἐκοιμώμην κ' ἐγὼ ἐπὶ τοῦ ἑδωλίου μου, ἂν ἔκτακτος περίστασις δὲν ἐπήρχετο πρὸς διασκέδασιν τῆς νυκτερινῆς ἀνίας.

Ὄπισθεν τοῦ *μπουφὲ* ἐν τῇ ἀπολύτῳ σιγῇ τοῦ καφενὲ ἠκούσθη αἴφνης ἀνδρικὴ βραγχνὴ φωνή:

— Εὐτὺς . . . ἔφτασα! εἶπε.

Καὶ ἠγέρθη ἄνθρωπος φουστανελλοφόρος μέσης ἡλικίας ἰσχυὸς καὶ μικρόσωμος, ἡ μορφή του ἦτο στρυφνὴ καὶ ἡ κόμη του μακρὰ καὶ καὶ περίπλοκος ὡς γόρδιος δεσμός. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο βεβαίως ὁ καφεπώλης· σπεύδων ἥρπασε κίτρινόν τινα δίσκον ἔθηκεν ἐντὸς δύο ποτήρια ὕδατος, πινάκιον λουκουμίων καὶ προὐχώρει πρὸς ἐμέ . . .

Ἡτοιμαζόμην νὰ τῷ εἴπω ὅτι ἔκαμε λάθος, ὅτι δὲν ἐζήτησα τίποτε, ὅτε εἶδον αὐτὸν μετ' ἀπορίας ἀποθέτοντα ταῦτα ἐπὶ ἄλλου γειτονικοῦ τραπεζίου:

— Ἀμέσ'ς! . .

Εἶπε πάλιν ὁ καταστηματάρχης καὶ σπεύδων ἔφερεν ὅμοιον δίσκον μετὰ τριῶν ποτηρίων εἰς ἄλλο τι τραπέζιον, ἔπειτα καὶ εἰς τρίτον.

Ἡ ἔκπληξίς μου ἐκορυφοῦτο· ἦτο λοιπὸν τρελλὸς ὁ ἄνθρωπος αὐτός; Καὶ τὸν παρετήρουν, μετὰ κρυπτοῦ τινος φόβου ἀκολουθῶν ἕκαστον κίνημα αὐτοῦ, καὶ τὸν εἶδον πάλιν κρυπτόμενον ὄπισθεν τοῦ *μπουφὲ* καὶ ὑπνώττοντα. Τῇ αὐτῇ στιγμῇ ὁ παῖς ἀφυπνίζετο. Ἔρριψε νυσταλέον βλέμμα ἐπὶ τῶν τριῶν δίσκων, ἐμειδίασε καὶ βραδέως ἐγερθεὶς μετεκόμισε πάλιν

αὐτοὺς καὶ ἀπέθηκε τὰ σκεύη εἰς τὰς προτέρας θέσεις των.

— Δὲν μοῦ λὲς, τὸν ἠρώτησα, τί ἔπαθε ὁ ἀφέντης σου καὶ ἐσερβίρισε τὰ τραπέζια καὶ τῆς καρέκλαις.

— Συχνὰ πυκνὰ τὰ φκιάνει αὐτὰ, θαρρεῖ πῶς ἔχει μουστερῆδες 'ς τὸν ὕπνο του καὶ σηκόνεται. Εἶνε *ψυπνιβάτης* !

* *

Ἐπὶ τέλους ἡ κεφαλὴ τοῦ ὁδηγοῦ μου προέβαλε διὰ τῆς στενῆς θύρας :

— Μπᾶ, εἶπεν ἀπορῶν, ἐδῶ 'βρίσκεσαι; κ'ἐγὼ ἔλεγα πῶς τοῦ κάκου θὰ 'σκώθηκα καὶ σὺ θὰ βλέπῃς μαλαματένια ὀνείρατα.

Εἶτα πλησιάζων καὶ καθήμενος :

— Καλημέρα ! προσέθηκεν ἐν ἐπιλόγῳ.

Ἐν ᾧ δ' ἐκεῖνος ἔπινε τὸν καφέν του «γιὰ νὰ ξυπνήσουν τὰ αἵματα» ὡς ἔλεγεν ἐπανειλημμένως, ἐγὼ ἤμην ἤδη ὄρθιος καὶ ἀνυπόμονος πρὸς ἀναχώρησιν.

Τὴν 3 1/4 ἐξήλθομεν εἰς τὴν σκοτεινὴν ὁδὸν, διότι ἡ σελήνη κλίνασα πρὸς τὴν δύσιν ἐφώτιζε μόλις τὰς ἄνω ὀροφὰς καὶ τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν. Κύνες τινὲς ὑλάκτουν κατὰ τὴν διάβασίν μας καὶ ὅταν ἐσίγων αὐτοὶ ἤκουον πάλιν μόνον τὸν ἦχον τῶν βημάτων μας, καὶ διέκριναν τὴν ἀγχίνουν καὶ ἀφελῆ μορφὴν τοῦ συντρόφου μου ὑπὸ τὰς συνεχεῖς λάμψεις τοῦ σιγάρου του. Διελθόντες στενούς τινας δρομίσκους τοῦ Μεσολογγίου, ἠκολουθήσαμεν εἶτα τὴν μεγάλην ἐπαρχιακὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς Αἰτωλικὸν καὶ Ἀγρίνιον. Ἐβαδίζομεν βήματι γοργῷ, χωρὶς ν' ἀνταλλάσσωμεν οὐδ' ἕνα λόγον. Μόνον ὅταν μετὰ πορείαν 3/4 τῆς ὥρας καταλιπόντες τὴν ὁμαλὴν ὁδὸν ἠκολουθήσαμεν ἀτραπόν τινα πλαγίαν, ὁ ὁδηγός μου εἶπε :

— Αἴ, χρόνια καὶ χρόνια πῶχω περάσει ἐδῶ βόσκωντας πρόβατα !

— Ὥστε θὰ 'ξεύρῃς τὸν τόπον αὐτὸν περίφημα.

— Ἄκου λέει ; σπιθαμὴ 'ς σπιθαμή ! . . Ἐλ' ἀπὸ 'δῶ 'ς τὴ ῥεμματιὰ νὰ διαβοῦμε.

Εἶχεν ἤδη προβῆ ἡ αὐγὴ, τὰ ἀντικείμενα διεκρίνοντο ὡς ἐν λεπτοτάτῃ ὁμίχλῃ περιβεβλημένα, ἡ θάλασσα πέραν προσελάμβανε χροιὰν γαλακτώδη.

Ὁ ὁδηγὸς ἐσταμάτησεν αἴφνης πλησίον ἀγρίας τινὸς ἀπίου, ἣν εἶχον περιζώσει λυγαρικὰ καὶ ἄλλοι θάμνοι. Ἔκυψεν, ἀνήγειρε διὰ τῆς ῥάβδου τοὺς συρομένους ἐν τῇ γῇ κλάδους, καὶ ἐφαίνετο ἐρευνῶν τὸ ἔδαφος. Ἱστάμενος πλησίον αὐτοῦ μάτην ἐζήτουν νὰ μαντεύσω τί ἔβλεπεν ἐκεῖ· οὐδὲν ἄλλο διέκρινα ἢ σωρὸν ὀγκωδῶν λίθων.

— Δεκαπέντε χρόνια καὶ οὔτε 'σάλεψαν τὰ λιθάρια ἀπ' τὸν τόπο τους ! . . Ἐψιθύρισεν ὁ ὁδηγὸς ὡσεὶ μονολογῶν.

Ἡ ἀπορία μου ἐκορυφώθη :

— Καὶ τ' εἶν' αὐτὰ τὰ λιθάρια ; ἠρώτησα.

— Τὸ μνῆμα τοῦ πατέρα μου. Ἀπὰ τὸν θάψαμε τὸν μακαρίτη τὸν γέροντα.

Ἀκούσιον ῥίγημα συγκινήσεως ἠσθάνθην εἰς τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο ἄκουσμα καὶ προσέβλεψα μετὰ συμπαθείας τὸν σύντροφόν μου.

Ἐξηκολουθήσαμεν πάλιν τὸν δρόμον μας, ὅστις καθίστατο ὁλονὲν μᾶλλον ἀνωφερὴς καὶ ἐπίπονος. Ἦσαν μέρη τινὰ τόσῳ δύσβατα, ὥστε πρὸς στιγμὴν διέκοπτον τὴν πορείαν ἵν' ἀναπνεύσω, ἐνῷ ὁ ὁδηγός μου, ὁ εὐκνήμις Αἰτωλὸς, ἀπὸ λιθάρι 'ς λιθάρι κολλῶν τὸ τσαροῦχί του προηγεῖτο πολλὰ βήματα ἐμπρός. Ἐνίοτε μόνον ἵνα μὲ δώσῃ καιρὸν νὰ τὸν φθάσω ἔστρεφε τὴν κεφαλὴν καὶ μοῦ ἀπέτεινε τὸν λόγον:

— Δέν μου λὲς 'κεῖνο τὸν καιρὸ τῆς κυρὰ Ῥήνης, πεταλωμένοι νάταν αὐτοὶ οἱ δαιμονισμένοι ποὺ καθώταν' 'δῶ πάνου ;

— Ὄχι δά ! ἡ ἱστορία λέει πῶς ἦταν κ' ἐκεῖνοι ἀπετάλωτοι 'σὰν ἐμᾶς, καὶ 'φοροῦσαν μαλιστα καὶ παπούτσια πεὶ ἐλαφρὰ ἀπὸ τὰ 'δικά μας.

— Ἀμ' καὶ πῶς τάχας 'περπατοῦσαν ἐδῶ 'ς τὰ κοτρώνια 'πάνω ; Αὐτοὶ θὰ χαλάγανε τοῦ κόσμου τὰ παπούτσια. Μωρὲ βιὸς ποὺ θὰ τὸ 'κάνανε οἱ παπουτσῆδες 'κείνου τοῦ καιροῦ ! ὅλοι 'γιογενῆδες θὰ 'γινότανε!

Μετ' ὀλίγον ἵστατο πάλιν:

— Δέν μου λὲς ἐσὺ ποῦσαι γραμματισμένος, αὐτὰ ἐδῶ τὰ λιθάρια τοῦ κάστρου νάνε πολὺ παληά;

— Πολὺ παληὰ βέβαια.

— Παληότερ' ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦρθαν οἱ Βενετσιάνοι ;

— Πολὺ παληότερα !

— Κι' ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς Σπάνιας ;

— Ἀκόμη παληότερα.

— Κι' ἀπὸ τότε ποὺ πῆραν οἱ Τοῦρκοι τὴν Πόλι ;

— Ἀκόμη πεὶ παληά.

— Ὥστε 'μπορεῖ νὰ φτάνουν κι' ὡς τὸν καιρὸ τοῦ Μελχισεδέκ ! . .

Ἡ χρονολογία αὕτη μὲ ἐξέπληξε.

— Τίνος Μελχισεδέκ ; ἠρώτησα.

— Ποὺ εὐλόγησε τὸν μέγ' Ἀλέξανδρο 'ς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐμένα, ἔτσι μ' ἀρέσουν αὐταῖς ἡ ἱστορίαις καὶ μὲ τὰ 'λίγα γραμματάκια πῶμαθα, ἅμα ἔχω καιρὸ κάτι διαβάζω.

Καὶ ἀληθῶς ἐκ πλείστων ἄλλων ὁμιλιῶν του ἐνόησα ὅτι εἶχεν ἀναγνώσῃ συλλαβίζων βιβλίον τι ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ ἕτερον Παλαιᾶς Γραφῆς, ἅτινα συνέχεε τερατωδῶς ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ του, καθιστῶν τὸν Λεωνίδαν ἀνεψιὸν τοῦ Ἀβραὰμ, τὸν Σαοὺλ *μωραίτην*, καὶ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ἀφηγούμενος ὡς γενομένην μεταξὺ τοῦ Εὐρυβιάδου. . . καὶ τοῦ Φαραώ.

Ὁ πολύτιμος ὁδηγός μου ἐκτὸς τῶν ἱστορικῶν ἐκέκτητο καὶ γνώσεις πρακτικῆς φαρμακολογίας. Οὕτως ἐκριζώσας χόρτον τι ἀπὸ τῶν βράχων χρώματος σταχτεροῦ πρασίνου, μοὶ ἐσύστησεν αὐτὸ ὡς ἄριστον θεραπευτικὸν τῆς ὀδονταλγίας :

— Τὸ βράζεις, πίνεις τὸ ζουμί του, πάει 'ς τἀνάθεμα ὁ πόνος. Σφίγγει τὸ 'δόντι σου, στουρναρὶ γένεται μὲ μιᾶς. Ἀμύγδαλο τσακίζεις καὶ δὲν σοῦ πονάει.

Καὶ ὅταν ἐξέφρασα τὸν θαυμασμόν μου: πῶς τόσον ἁπλοῦν φάρμακον ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει, ἐμβριθῶς ἀπεκρίνατο :

— Αἴ ! πόσα καὶ πόσα βοτάνια δὲν 'βρίσκονται 'ς τὰ βουνὰ, 'ποὺ νὰ τὰ 'ξέρῃ κανένας, θάμματα 'μπορεῖ νὰ κάνῃ. Κάθε ἀρρώστια ἔχει τὸ βοτάνι της, κ' ἡ λαβωματιαὶς ἀκόμα ἔχουνε τὸ 'δικό τους βοτάνι.

— Καὶ πομὸ εἶνε ;

— Ὁ δέντρος ! τὸν 'ξέρεις τὸν δέντρο ; Νὰ 'γδάρῃς 'λίγη ἀπὸ τὴ φλούδα του νὰ τὴν κοπανίσῃς καὶ νὰ τὴ βάλῃς 'ς τὴ λαβωματιά, εὐτὺς στύφει καὶ σφαλάει 'ς δέκα 'μέραις, 'πάν πως νὰ μὴν ἤτανε.

* *

Ἐν τούτοις προσηγγίζομεν ὁλονὲν πρὸς τὴν Δ. πλευρὰν τοῦ τείχους, ἥτις ὀρθοῦται μακρὰ καὶ ἀκμαία. Μετ' ὀλίγον ὁ ὁδηγὸς πατῶν ἐπὶ κρημνισθέντων πελωρίων λίθων ἀνήρχετο διὰ τῆς μεγάλης πύλης, ἧς ὁ ἕτερος παραστάτης, ὁ ἀριστερὸς ὀρθοῦται ἔτι μονόλιθος καὶ γιγάντειος τὸ ἀνάστημα, ἐνῷ ὁ δεξιὸς καταπεσὼν καὶ εἰς δύο μέρη συντριβεὶς ἐκτάδην κεῖται ἐπὶ ἄλλων λίθων τοῦ τείχους κεκλιμένος.

Ὁ ὁδηγὸς ἵστατο ἐπὶ τοῦ μεγαλειτέρου τμήματος αὐτοῦ :

— Ἄκου 'δῶ, μοὶ εἶπεν, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἤμουνα τσομπανόπαιδο τὸ θυμᾶμαι, 'χτύπαγα τὴν *ἀγκλίτσα* 'ς δαῦτο τὸ λιθάρι καὶ 'βρόντανε 'σάν πως νἄταν σήμαντρο 'κκλησιᾶς.

Καὶ ἀληθῶς ὁ λίθος κρουσθεὶς διὰ τῆς ῥάβδου ἤχησεν ὡς μέταλλον. Ὁ δὲ ἁπλοῦς σύντροφός μου, τὸν παρετήρει καὶ ἠκροᾶτο μετὰ θαυμασμοῦ, ἀποδίδων βεβαίως ὑπερφυσικήν τινα ἰδιότητα εἰς τὸν ἀρχαῖον λίθον.

Ἡ πόλις ἐσωτερικῶς διῃρεῖτο εἰς δύο τμήματα: τὴν ἄνω πόλιν μετὰ τῆς ἀκροπόλεως καὶ τὴν κάτω πόλιν. Ἀλλὰ τὸ τεῖχος περικλείει ἀμφότερα τὰ μέρη τῆς πόλεως, ἐντὸς τῆς ὀρθογωνίου περιοχῆς αὐτοῦ ἐκτάσεως δύο περίπου χιλιομέτρων. Εἶνε δὲ τὸ τεῖχος τοῦτο ἰσχυρώτατον, ὡπλισμένον διὰ τετραγώνων πύργων κατὰ διαστήματα 50 - 100 βημάτων ὡκοδομημένων καὶ τῶν ὁποίων ἡ πρόσοψις ἦν περίπου 8 βημάτων. Οἱ ὀγκώδεις λίθοι, τελείως ἐξειργασμένοι, φαίνονται προσηρμοσμένοι ἀλλήλοις μετ' ἐκτάκτου ἐπιμελείας, ἰδίως ἐν τοῖς πύργοις, σώζονται δ'εἰς τμήματά τινα τοῦ τείχους 15 σειραὶ λίθων ὑψούμεναι πολὺ ὑπεράνω τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐδάφους. Πύργων ἐρείπια δύναταί τις νὰ μετρήσῃ 30. Ἐντὸς τοῦ περιβόλου, τῇδε κἀκεῖσε φαίνονται τμηματικῶς ἴχνη οἰκων, καὶ τινα τμήματα λίθων ὁμοιάζοντα πρὸς ὑπόβαθρα ἀγαλμάτων.

Τὸ μᾶλλον ἐκπλῆττον ὅμως εἶνε αἱ εὐρεῖαι καὶ βαθύταται δεξαμεναὶ αἱ ἐντὸς τοῦ βράχου ἐσκαμμέναι, ἃς ὁ ὁδηγός μου ἐκάλει, ὡς ὅλος ὁ λαός, *φυλακαίς*. Αἱ δεξαμεναὶ αὗται διανοίγονται ὡς βάραθρον τετράγωνον εἰς βάθος ἴσως 15 μέτρων, εἶνε δὲ πέντε καὶ συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας διὰ μεσοτοίχων τετρημένων ἐν σχήματι τοιούτῳ: Α. Ἐν τῷ βάθει τῶν δεξαμενῶν ὁ χρόνος συνεπύκνωσε σωρείας λίθων καὶ χώματος καὶ ἡ πλουσία φύσις ἔστειλε καὶ εἰς τὰ ξηρὰ ἐκεῖνα βάθη τὰ πράσινα στολίσματά της: δύο ἀγριελαίας καὶ κισσοὺς, οἵτινες περιέπλεξαν καὶ ἐκόσμησαν τοὺς βραχώδεις τοίχους.

Κατήλθομεν μετὰ πολλῆς δυσκολίας εἰς τὰ βάθη ἐκεῖνα καταρρίπτοντες διὰ τῶν ῥάβδων τὰ πυκνὰ νήματα φαρμακερῶν σφαλαγγίων, ἅτινα ὑπάρχουσιν ἐν ἀφθονίᾳ, λακτίζοντες δ' ἐνίοτε καὶ λευκάζοντα σωληνοειδῆ δέρματα ὄφεων, ἀπερριμμένα ἐκεῖ ὑπὸ τῶν ἑρπετῶν.

Διὰ τῶν αἰχμηρῶν θυρῶν διήλθομεν καὶ περιειργάσθημεν τὰ διάφορα στενὰ καὶ ἐπιμήκη χωρίσματα, ὧν τὸ τελευταῖον πρὸς Δ. εἶνε τὸ στενώτατον πάντων· ἐπί τινος δὲ παρειᾶς αὐτοῦ φαίνονται ἐξέχοντες λίθοι ὡς βαθμίδες καταστραφείσης κλίμακος.

— Μωρὲ μπουντροῦμι 'δῶ κάτου 'ποὺ θάτανε ! εἶπεν ὁ ὁδηγός, ἐμμένων ἐν τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἐχρησίμευον ὡς φυλακαὶ τὰ ὑπόγεια ἐκεῖνα. Καὶ θάτανε βέβαια καὶ σκεπασμένα ἀπὸ πάνω . . .

— Ἴσως, εἶπον μηχανικῶς· καὶ βλέπων ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν μόλις μικρὸν τεμάχιον Οὐρανοῦ, ἐπέσπευδον τὴν ἀπὸ τοῦ βάθους ἐκείνου ἔξοδον ἡμῶν. Ὄχι μόνον οἱ δηλητηριώδεις κάτοικοι τῶν ὁποίων ἤλθομεν νὰταράξωμεν τὴν ἡσυχίαν δὲν ἦσαν εὐχάριστοι σύντροφοι τόσα μέτρα ὑπὸ τὴν γῆν, ὄχι μόνον μὲ κατελάμβανε ψῦχος μέχρι ῥίγους ἐν τῷ βαθεῖ τούτῳ ὑπόγειῳ, ἀλλ' ἐν γένει ἠσθανόμην τὸ πνεῦμά μου κατάκοπον καὶ τὴν καρδίαν σφοδρῶς ἀλγοῦσαν, χωρὶς κ' ἐγὼ νὰ ἐννοῶ διατί. Ἀνέβην μετὰ πολλῆς δυσκολίας καὶ συχνάκις ἀνασυρόμενος ὑπὸ τῆς στιβαρᾶς χειρὸς τοῦ συντρόφου μου.

— Πᾶμε τώρα κι' ὡς τὸ παζάρι νὰ δοῦμε μὴν ἔχουν κάνα ψάρι φρέσκο ! εἶπεν ἀστειευόμενος καὶ προχωρῶν ἀκριβῶς πρὸς τὰ τοξοειδῆ ἐρείπια τῆς ἀγορᾶς, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ἠπόρησα

μεγάλως: —Πῶς ὁ ἀμαθὴς λαὸς ἐγνώριζε ποῦ ἔκειτο ἡ ἀρχαία ἀγορά; Εἶνε αἴνιγμα!

'Αλλ' εἰς τὰ θεατρικὰ δὲν ἦτο πολὺ δυνατὸς ὁ ὁδηγός μου· ὄχι μόνον δὲν ἐγνώριζε ποῦ ἔκειντο τὰ ἐρείπια τοῦ μικροῦ θεάτρου τῆς Ν. Πλευρῶνος, ἀλλὰ καὶ μετ' ἀπορίας ἤκουσεν ὅτι εἶχον θέατρον τότε:

— Νάχαν ἀπ' τὰ τότες καὶ καφὲ σαντὰν ἐδῶ;

— Καὶ περισσότερο ἀκόμη, εἶχαν παράσταση μεγάλη...

— 'Σὰν τὸ Μάρκο Μπότσαρη ποὖχαν κάνει κἄτι θεατρίνοι 'ς τὸ Μισολόγγι τὰ πρόσπερσι. ... "Α ψυχή μου τουφεκίδι, καὶ παλληκαρειά! ἀνέκραξεν ἐνθουσιωδῶς ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῆς παραστάσεως. Ἔπειτα ἀτενίζων κύκλῳ τὰ ἐρείπια προσέθηκε κινῶν μετ' οἴκτου τὴν κεφαλήν!

— Πέτρα καὶ πέτρα! λιθάρια κι' ἀγκωνάρια, νὰ χτίσης μιὰ Πάτρα ὁλόκαιρη. Τζάνουμ, τί τὰ θέλαν 'δῶ πάνω καὶ τὰ μαζώναν αὐτά;... Τρελλὸς κόσμος!

Καὶ εὑρὼν φαίνεται τὴν κατάλληλον φράσιν ἐξηκολούθησεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν κατόπιν ἐπαναλαμβάνων ἐλεγειακώτατα:

— Τρελλὸς κόσμος!

* *

'Ιν' ἀνέλθωμεν εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς πόλεως ἐβαδίζομεν ἐπὶ βράχων κοπτερῶν, πολυσχιδῶν καὶ τετρημένων ὡς ἐξ ἡφαιστειώδους τινὸς κλονισμοῦ τοῦ ἐδάφους. 'Αλλ' ὅτε εἶπον τοῦτο πρὸς τὸν σύντροφόν μου.

— Καλὲ, δὲ βαρεμέσαι! μοὶ ἀπεκρίθη, ἐσεῖς οἱ γραμματισμένοι θαρρεῖτε πῶς ὅλα τὰ 'ξηγᾶτε μὲ τὴ φιλοσοφία. Ἡ πέτραις αὐταῖς εἶν' ἔτσι ἀπ' τὸν καιρὸ πώκαν' ἡ Εὔα τὴν ἁμαρτία 'ς τὸν Παράδεισο κ' ἔφαε τὸν καρπό.

Τὸν προσέβλεψα ἀπορῶν· πρὸς στιγμὴν ἐνόμισα ὅτι μὲ περιπαίζει. Καὶ ἀληθῶς, ποία ἡ σχέσις μεταξὺ τοῦ ἁμαρτήματος τῆς προμήτορός μας καὶ τῆς μορφῆς τῶν βράχων; 'Αλλ' ὁ Αἰτωλὸς ἔδωκεν εὐθὺς τὴν ἐξήγησιν:

— Ἡ Εὔα ἅμα ἔφαε τὸ μῆλο, ἔκανε τάχας τὴν ἀδιάφορη καὶ τὴν ὄσια Μαρία γιὰ νὰ μὴν τὴν καταλάβῃ ὁ γέρω Σαβαὼθ, κ' ἔβανε πῶς θὰ ζυμώσῃ. Μὰ ὁ Θεὸς ὅταν τὴν καταράσθηκε καὶ τὴν 'ξεκούμπισε μὲ τὸν ἄντρα της ἀπ' τὸν Παράδεισο, καταράσθηκε καὶ τὸ ζυμάρι 'κεῖνο 'ποὺ βαστοῦσε 'ς τὰ χέρια της καὶ τὸ 'πέταξε 'ς τὴ γῆ καὶ εἶπε: Πέτραις καὶ λιθάρια νὰ γείνῃ! κ' ἔγεινε.—Νά! — τήραξε, δὲ 'μοιάζουν οἱ βράχοι ἐδῶ 'σὰν ζυμάρι μαλαγμένο μὲ τὰ δάχτυλα;...

Νομίζει τις ὅτι μετὰ δέκα βήματα θὰ φθάσῃ εἰς τὰ ἄνω ἐρείπια, καὶ ὅμως βαδίζει, ἀνέρχεται ὁλονὲν ἐπὶ συντριμμάτων πατῶν καὶ μόλις μετὰ πολὺ ἀφικνεῖται εἰς τὸ ὕψιστον μέρος, ἔνθα τοῖχοι ἀσβεστόκτιστοι ὑπολείπονται μικρᾶς βυζαντινῆς ἐκκλησίας:

— 'Εδῶ εἶνε μιὰ στέρνα ἴσα μὲ κάμαρη, 'σὰν εἶσ' ἄξιος 'βρές τηνε, εἶπεν ὁ σύντροφός μου.

Ἔστρεψα κύκλῳ τὸ βλέμμα, ἠρεύνησα, ἀλλὰ δὲν διέκρινα τίποτε· τότε δ' ἐκεῖνος θριαμβευτικῶς μὲ ὡδήγησε πλησίον μεγάλων τινῶν πρίνων, οἵτινες εἶχον ἐπιστεγάσῃ ἐντελῶς διὰ τῶν φυλλωμάτων αὐτῶν τὰ χείλη δεξαμενῆς πολὺ ἀβαθεστέρας καὶ μικροτέρας τῆς ἄλλης. 'Εχρησιμοποιήθη δ' αὕτη ἐπὶ βυζαντινῆς ἐποχῆς, διότι φαίνεται κεχρισμένη δι' ἀσβεστώδους χρίσματος καὶ σημεῖα τοῦ θόλου διακρίνονται, ὅστις ἔσκεπεν αὐτήν.

'Εκαθήσαμεν ὀλίγον, ἀπὸ τῆς περιωπῆς ἐκείνης θαυμάζοντες τὸ πέριξ ἡμῶν πλούσιον πανόραμα ἐξ ὀρέων καὶ λόφων καὶ θαλασσῶν. 'Αλλ' ἡ ὥρα ἦν ἤδη ἑβδόμη, ὁ ἥλιος θερμότατος, καὶ εἴχομεν ἐμπρὸς δρόμον πλέον τῶν 2 ὡρῶν.

Ἡ κατάβασις δὲν ἦτο μὲν εὔκολος, ἀλλὰ δὲν ἀπῄτει τόσον χρόνον, ὅσον ἡ ἀνάβασις. Μετ' οὐ πολὺ εἴμεθα πάλιν ἐπὶ τῆς ὁμαλῆς ἐπαρχιακῆς ὁδοῦ. Τότε ἐνεθυμήθην ὅτι ὁ ὁδηγός μοι εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ μοὶ εἴπῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ κάστρου. Καὶ ἐνῷ ἐβαδίζομεν, ἄνευ πολλῶν παρακλήσεων, ἤρξατο βραδέως καὶ μοὶ ἀφηγήθη διὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν ζωντανῆς φρασιολογίας τὴν περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ κάστρου παράδοσιν ἥτις εἶνε τοιαύτη τις:

«Ἡ κυρὰ - 'Ρήνη ἦταν μιὰ ὤμορφη, πολὺ ὤμμορφη κοπέλλα καὶ καθώτανε 'ς αὐτὸ τὸ βουνὸ καὶ πρὶν νὰ χτισθῇ τὸ Κάστρο. Δυὸ βασιλόπουλα τὴν ἀγαποῦσανε ὁ 'Ανήλιαγος κι' ὁ Γυφτάκης. Λύτηνῆς ἡ καρδιὰ πεῖ ἤθελε τὸν 'Ανήλιαγο γιατ' ἦταν ὤμορφος, μὰ ἔλα ποὺ 'φοβώτανε καὶ τὸ Γυφτάκη ποὺ ἦταν παλληκαρᾶς. Τὸ λοιπὸν ἐπειδὴ καὶ δὲν ἤξερε ποιανοῦ νὰ δώσῃ τὴν καρδιά της, τοὺς εἶπε νὰ κάνουνε ἀπὸ ἕνα μεγάλο κατόρθωμα: ὁ Γυφτάκης νὰ χτίσῃ τὸ Κάστρο μὲ τοὺς πύργους, μὲ τὰ παλάτιά του, μὲ τὸ παζάρι του, μὲ τὰ ὅλα του, κι' ὁ 'Ανήλιαγος περνῶντας κάτω ἀπ' τὴ γῆ νὰ φέρῃ 'ς τὸ βουνὸ τὸ νερὸ τῆς λίμνης τ' Αγγελόκαστρου, κι' ὅποιος τελειώσῃ πρῶτος τὴ δουλειά του ἐκεῖνον θ' ἀγαπήσῃ. Ὁ Γυφτάκης ἀρχίνησε νὰ χτίζῃ τὸ Κάστρο μὲ χιλιάδες μαστόρους καὶ μαστορόπουλα καὶ 'ς ἐ δυὸ χρόνια τὸ 'μπίτισε μὲ ὅλα του τὰ κατατόπια. 'Ηταν πειὰ ἡ 'μέρα γιὰ νὰ παραδώσῃ τὰ κλειδιὰ 'ς τὴν κυρὰ - 'Ρήνη, κι' αὐτ' ἤτανε θλιμμένη 'ποὺ δὲν εἶχε μάθη τί ἀπόκαν' ὁ 'Ανήλιαγος κι' ὅλοι τὸν 'λέγαν πῶς θὰ 'πνίγηκε πολεμῶντας νὰ φέρῃ τὸ νερό. Ὁ Γυφτάκης καταχαρούμενος πειὰ ἔκανε τραπέζι 'ς ὅλους τοὺς μαστόρους μεσ' τὸ μαρμαρένιο παζάρι τοῦ Κάστρου, κι' ὅλοι ἦταν

χαρὰ καὶ γλέντι. Ξάφνου ἀκούεται μεσ' ἀπ' τὴ γῆς κατὰ μεσῆς 'ς τὸ παζάρι ἕνα βουητὸ κι' ἀνοίγει μὲ μιᾶς καὶ πετιέται ὁ 'Ανήλιαγος ὄξω: Καλῶς τὰ χαίρεστε, λέει, μὰ τραπέζι χωρὶς νερὸ δὲ γένεται. Κ' εὐτὺς ὁλόδροσο καὶ καθάριο νερὸ ἀρχίνησε νὰ σταλάζῃ. 'Η κυρὰ—'Ρήνη τότε εἶπε πῶς αὐτὸς ἐτέλειωσε πρῶτος τὴ δουλειὰ γιατὶ ὁ Γυφτάκης δέν της εἶχε παραδώσῃ τὰ κλειδιὰ ἀκόμη κι' ἀγάπησε τὸν 'Ανήλιαγο κι' ὁ φίλος μας ὁ Γυφτάκης ἔμεινε 'ς τὰ κρύα. Τότε κι' αὐτὸς ἀπ' τὸ κακό του ἔχτισε ἀντίκρυ ἄλλο κάστρο, τὸ Γυφτόκαστρο, καὶ 'πολεμοῦσε τἀπάνω Κάστρο».

'Η ἑτέρα παράδοσις περὶ τοῦ 'Ανήλιαγου καὶ τῆς κυρὰ—'Ρήνης δὲν εἶνε ἄγνωστος, ἀναφέρεται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ **Heuzey** ἐν τῷ περὶ 'Ακαρνανίας συγγράμματι αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε ἐκ τῶν ὡραιοτέρων ἑλληνικῶν παραδόσεων παραθέτω αὐτὴν εἰς στίχους γεγραμμένην:

'Ο βασιλιᾶς 'Ανήλιαγος

'Σ τοῦ βασιλιᾶ τοῦ Τρίκαρδου τὸ μοναχὸ παιδί
'Π μοίραις ποὺ τὸ 'μοίρωσαν κατάρα εἴχανε κάνη
Πῶς ἅμα ἡ ἥλιος θὰ τὸ 'δῇ
Εὐθὺς θὲ νὰ πεθάνῃ.

Κι' ὁ βασιλιᾶς πατέρας του, μ' ἐλπίδα νὰ σωθῇ
'Από τοῦ ἥλιου τὸ κακὸ, καὶ φλογισμένο 'μάτι,
Τοῦχτισ' ἐπίτηδες βαθὺ
Μέσα 'ς τὴ γῆ παλάτι.

Χρόνια 'περάσαν —'πέθανε ὁ γέροντας γονιός...
Καὶ μὲ τὴν ὥρα τὴν καλὴ θὰ βασιλέψῃ τώρα
'Ανήλιαγος ὁ 'μορφονειὸς
'Σ τοῦ Τρίκαρδου τὴ χώρα.

Καὶ βασιλιᾶς ὁ 'Ανήλιαγος τῆς 'μέραις του περνᾷ
Μέσ' τὰ βαθειὰ παλάτια του — καὶ μοναχὰ τὸ βράδυ
Βουνὰ καὶ κάμπους τριγυρνᾷ
'Σ τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι.

Κ' ἡ κυρὰ — 'Ρήνη ἡ ὤμορφη τὸν εἶδε μία βραδιὰ
'Σ τὸ Κάστρο 'μπρός νὰ κυνηγᾷ μ' ὁλόφωτο φεγγάρι
Κ' ἔννοιωσ' ἀγάπη 'ς τὴν καρδιὰ
Γιὰ τἄξιο παλληκάρι.

Ὁ βασιλιᾶς 'Ανήλιαγος — 'σὰν κάθε βασιλιᾶ —
Τώρα κι' αὐτὸς ὁλονυχτὶς 'ς τὴ χώρα δὲ γυρίζει...
'Σ ἀγαπημένη ἀγκαλιὰ
Γυρμένος ξενυχτίζει.

Μὰ 'ς τὴ χαρά του δὲν ξεχνᾷ τῆς μοίρας τὸ γραφτό·
Καὶ πρὶν νὰ φέξῃ· τὸ βουνὸ, καὶ πρὶν νὰ σβύσῃ τἀστρο,
'Αφίνει ταῖρι ζηλευτὸ
Καὶ φεύγει ἀπὸ τὸ Κάστρο.

Τοῦ κάκου τὸν 'ρωτᾷ ἡ κυρά: γιατ' ἔτσι πρωϊνὰ
Τὴν παρατάει μοναχή; — 'Εκεῖνος δὲν της κρίνει
Καὶ μαύρη ζήλεια τυραννᾷ
Τὴ δύλια κυρὰ—'Ρήνη.

Τάσα, ποὺ τί σοφίζεται ἡ πονηρὴ κυρά;
"Ολους μὲ μιᾶς τοὺς πετεινοὺς τοῦ κάστρου τοὺς σκοτώνει,
Γιὰ νὰ μὴ 'νοιώσῃ μὲ φωνὰ
Ὁ νειὸς πῶς ξημερώνει.

Ὁ βασιλιᾶς 'Ανήλιαγος γελιέται τὴν αὐγή...
Καὶ πρὶν νἀρθῇ 'ς τὸν Τρίκαρδο, κοντὰ 'ς τὴν Παλιομάνη,
Κατάρα! — ὁ ἥλιος εἶχε 'δγῇ
Κι' ὁ νειὸς εἶχε πεθάνη!

Γεωργιος Δροσινης.

ΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟΝ ΚΡΑΙΡΜΟΝΤ

καὶ τὸ μοναστήριον τῶν Βλαχερνῶν ἐν Ἤλιδι.

'Επὶ τῶν δυτικῶν παραλίων τῆς Πελοποννήσου ἁπλοῦται τὸ ἀπέραντον ἐκ σταφιδοφυτειῶν καὶ ἀμπελώνων πεδίον τῆς Ἤλιδος, οὗτινος τὰς ἐκτάσεις διαρρέει ὁ ποταμὸς Πηνειός, καθιστῶν αὐτὰς γονίμους καὶ παραγωγικὰς ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς λειψυδρίας.

'Επὶ τῆς πεδιάδος ταύτης, ἧς τὴν ἔκτασιν ἀποκάμνει θεώμενος ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ διαβάτου, οὐδεὶς λόφος, οὐδὲν ὕψωμα ὑπάρχει· μόνον εἰς τὰς ἐσχατιὰς αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τοῦ 'Ιονίου Πελάγους ἐξαπλοῦται σειρὰ χθαμαλῶν καὶ δασωδῶν λόφων, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ὁποίων ὑψοῦται ὡς γίγας πελώριος, ἀλλὰ συντετριμμένος, τὸ κάστρον Χλουμοῦτζι.

Τὸ φρούριον τοῦτο ἐπονομαζόμενον Κλαιρμόντ, ἔτι δὲ καὶ Castel tornése, (διότι ἐν αὐτῷ οἱ Γάλλαι εἶχον ἱδρύσει νομισματοκοπεῖον τῶν *tornesiwn*), ἐκτίσθη ἐν ἔτει 1223 ὑπὸ Γοδοφρεΐδου Β' Βιλλαρδουΐνου, ὅστις ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ του αὐτοκράτορος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει λατινικῆς αὐτοκρατορίας ὡς πρίγκιψ τῆς 'Αχαΐας, ἐπεχείρησε διὰ τῶν χρημάτων τῶν ἀρχιεπισκοπῶν τῆς Πελοποννήσου τὴν ἀνίδρυσιν τοῦ Χλουμοῦτζι, ἡμίσειαν περίπου ὥραν τῆς πόλεως Γλαρέντζας, νῦν δὲ Κυλλήνης, ἀπέχον, ὅπερ ἀνεδείχθη ἡ πλουσιωτέρα τῶν ἱππο-τῶν αὐλή, καὶ τὸ ἀσφαλέστατον ἔρεισμα τῆς τότε Φραγκοκρατείας 'Εκ τῶν τειχῶν δὲ αὐτοῦ μόνος ὁ πύργος εἰσέτι διατηρεῖται, εἰς τινας δ' αὐτοῦ θόλους διακρίνονται ἔτι ἀμμοκονιάματα, ἐμφαίνοντα τὴν γαλλικὴν πολυτέλειαν. Ἔχει δὲ καὶ ὁ πύργος οὗτος τι τὸ ἐπίσημον, διότι ὑπὸ τοὺς τοξοειδεῖς θόλους αὐτοῦ ἐξέπνευσε Γοδοφρεῖδος Βιλλαρδουΐνος ὁ Β'.

Τὸ ὑψηλὸν τοῦτο φρούριον δὲν ἠδύνατο ἢ βεβαίως νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ χρόνου, καὶ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ φρουρίου ἐκείνου, ἔνθα ἄλλοτε ἐκραδαίνοντο τὰ ξίφη τῶν ἱππο-τῶν, σήμερον φύεται αὐτομάτως ἡ ὀνακάνθη μετὰ σημυδῶν καὶ ὁ κισσὸς ἐν συμπλέγματι μετὰ τῆς βάτου, κατατρωγόμενα ἁπλήστως ὑπὸ τῶν ἀνερχομένων ἐκεῖσε βοῶν καὶ προβάτων τῶν περὶξ χωρικῶν. Εἰς δὲ τὰ ἄλλοτε μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ δώματα, ἔνθα ἐκρότουν οἱ ἐπάργυροι πτερνιστῆρες τῶν δαϊφρόνων ἱππο-τῶν, καὶ ἀντήχουν οἱ θορυβώδεις αὐτῶν γέλωτες, σήμερον μυριάδες πτηνῶν ποικιλοχρόων ἔχουσι κτίσει τὰς καλιάς των.

Ὁ ἐπισκεπτόμενος σήμερον τὸ ἄλλοτε μεγαλοπρεπὲς φρούριον καταλαμβάνεται ὑπό τινος μελαγχολίας διὰ τὴν παντελῆ καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν, εἰς ἣν περιῆλθεν ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου. Ἀποβάλλει ὅμως τὴν μελαγχολίαν του ὁ ἐπισκέπτης, ὁπόταν κατευθύνῃ τὰ βλέμματα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν πέριξ ἀνθηρῶν καὶ καλλιεργημένων πεδιάδων, ἐφ' ὧν κεῖνται διεσπαρμέναι κῶμαι καὶ χωρία παμπληθῆ, καὶ θεωρήσῃ ἐκ μὲν τῶν μεσημβρινῶν ἐπάλξεων τοῦ φρουρίου τὴν ἀπέραντον πεδιάδα ἐσπαρμένην καὶ πεφυτευμένην, ἣν ὀφιοειδῶς διαρρέει ὁ Πηνειὸς καὶ πολλὰ ἄλλα ῥυάκια, ἐκ δὲ τῶν ἀνατολικῶν τὰς ἀπείρους ἐκτάσεις σταφιδοφυτειῶν καὶ ἀμπέλων, πολίχνας ἀκμαίας οἷον τὰ Λεχαινὰ, τὴν ἱστορικὴν ἄλλοτε χώραν τῶν Γάλλων ἱπποτῶν Ἀνδραβίδα, τὸ κατάφυτον Βαρθολομειὸ καὶ παμπληθῆ χωρία, διακρινόμενα ὡς λευκαὶ κηλίδες ἐν τῷ ἀπεράντῳ λειμῶνι.

Τὸ φρούριον αὐτὸ, κυριαρχούμενον ποτὲ ὑπὸ τοῦ Γάλλου Βιλλαρδουΐνου, κατεῖχε καὶ ἀπείρους ἐκτάσεις γαιῶν, ἐν αἷς εἶχον ἀνεγερθῆ πολλαὶ Μοναὶ καὶ ἐκκλησίδια. Ἐκ τῶν Μονῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μία εἰσέτι ἀκμάζει, καὶ ἐν αὐτῇ σώζονται λείψανα τινὰ τῆς πρώτης περιωπῆς.

Ἡ Μονὴ αὕτη κειμένη ἐπὶ ἀειθαλοῦς κοιλάδος εἶνε γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἡ «Γέννησις τῆς Παναγίας» καὶ γενικώτερον «Τὸ μοναστήριον τῶν Βλαχερνῶν,» εἶνε δὲ ἀρκούντως πλουσία, ὡς ἔχουσα ὑπὸ τὴν κυριότητά της ἀπεράντους ἐκτάσεις γαιῶν καὶ κτημάτων καὶ πολλὰ ἐξοχικὰ ἐκκλησίδια, ἐξαρτώμενα ἀπ' αὐτῆς.

Τὸ κτίριον τῆς Μονῆς μετὰ τῶν κελλίων της εἶνε ῥυθμοῦ Βυζαντινοῦ, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ μάνδρας ὑψηλῆς, ἣν παμμεγέθης καὶ πανάρχαιος κισσὸς ἐπισκεπάζει, ἀναρριχώμενος ἐκεῖθεν εἰς τοὺς ἀρχαίους τοίχους τῶν κελλίων τῶν μοναχῶν, καὶ ἐπιστέφων τοὺς ἀμαυροὺς θόλους τῆς ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ, ἥτις χρησιμεύει καὶ ὡς ἐκκλησία γειτονικῶν τινων χωρίων, ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ Βιλλαρδουΐνου ἐντελῶς δυσανάγνωστος καταστὰς, ὡς καὶ τινων ἄλλων ἐνταφιασθέντων ἐκεῖσε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Γ' σταυροφορίας. Τὴν χλοερὰν κοιλάδα, ἐφ' ἧς ἵδρυται, περιθέει γραφικὴ ὁδὸς νέα, κατασκευασθεῖσα διὰ χρημάτων τῆς Μονῆς πρὸς διευκόλυνσιν τῆς πανηγύρεως, τελουμένης ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν 8 Σεπτεμβρίου πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας. Σχεδὸν ἅπασα ἡ ὁδὸς αὕτη εἶνε περιτοιχισμένη ὑπὸ αἱμασιῶν ἀειθαλῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ λευκάκανθα, ἡ πασχαλιὰ, ὁ θύμος, ἡ πικροδάφνη σπείρουσιν ἀλληλοδιαδόχως τὰ ἄγρια αὐτῶν ἄνθη ἐπὶ τοῦ περιφεροῦς δρόμου. Ἔχει δ' ἡ Μονὴ ὑπὸ τὴν κυριότητά της καὶ τὸ ποτὲ θαλερὸν δάσος τῶν λεμονεῶν καὶ πορτοκαλλεῶν, τὸ ὁποῖον πρό τινων ἐτῶν ἀπετέλει ἓν τῶν πλουσιωτέρων αὐτῆς κτημάτων, ὡς παράγον πλέον τῶν 500,000 λειμωνίων καὶ πορτοκαλλίων, ἐξαγομένων κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἤδη ὅμως πρό τινων ἐτῶν ἐνέσκηψεν ἐπ' αὐτοῦ μυστηριώδης τις ἀσθένεια, καὶ πρόκειται νῦν νὰ ἐκχερσωθῇ, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς σιτοφόρος ἀγρός.

Μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ φρουρίου Κλαιρμόντ καὶ πρὸς τὸ μεσημβρινὸν αὐτοῦ μέρος κεῖνται τὰ λουτρὰ Κυλλήνης, κτῆμα καὶ αὐτὰ πρό τινων ἐτῶν τῆς Μονῆς Βλαχερνῶν, νῦν δὲ περιελθόντα ἀπὸ τοῦ 1880 εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Δημοσίου, καὶ ὑπαγόμενα εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ δήμου Μυρτουντίων. Ἡ τοποθεσία τῶν λουτρῶν εἶναι θαυμασία, καὶ πολλοὶ ἔγραψαν περὶ τοῦ γραφικοῦ καὶ ὑγιοῦς τούτου μέρους. Ὡς δ' ἀπεδείχθη ἐκ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναλύσεως πολλῶν χημικῶν, τὰ ὕδατα ταῦτα περιέχουσι πολλὰς μεταλλικὰς οὐσίας.

Πέραν τοῦ κάστρου Χλουμοῦτζι καὶ ἐγγὺς τῶν Λεχαινῶν κεῖται τὸ χωρίον Παλαιοὐπολις, ἔνθα ἄλλοτε ἔκειτο ἡ ἀρχαία καὶ λαμπρὰ Πισάτις, περὶ ἧς πολλὰ ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περιηγητῶν.

Ἐν Λεχαινοῖς. Δ. Δ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς 84ης ἐπετείου τῶν γενεθλίων τοῦ στρατάρχου Μόλτκε γερμανικὴ ἐφημερὶς ἀναφέρει τὸ ἑξῆς περὶ αὐτοῦ ἀνέκδοτον·

Ὁ στρατάρχης ἀγαπᾷ νὰ παίζῃ καθ' ἑσπέραν *οὐίστ* μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του λοχαγοῦ Μόλτκε καὶ ἄλλων φίλων. Καὶ κατ' αὐτὸν δὲ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον ὁ Μόλτκε εἶχε συνήθειαν νὰ παίζῃ τὸ ἀγαπητὸν αὐτῷ παιγνίδιον ὁσάκις ἦτο δυνατόν, ὁ δὲ ὑπασπιστὴς αὐτοῦ συνταγματάρχης Claer εἶχε ἐντολὴν νὰ τῷ προμηθεύῃ συμπαίκτορας.

Καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖνος ἐκάθητο παίζων, οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ἐπιτελείου ἔκαμνον αὐτῷ τὰς ἐκθέσεις των, ὅταν δὲ ἤρχετο ἡ σειρά του νὰ μείνῃ ἀμέτοχος τοῦ παιγνιδίου, μετέβαινεν εἰς παρακείμενον δωμάτιον, ἔνθα ἐπὶ χάρτου τινὸς ἡπλωμένου ἐμελέτα τὰς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἐφεύρισκε τὰς ἀναγκαίας ἀντικινήσεις μετὰ τῆς μαθηματικῆς ἐκείνης ἀκριβείας.

Οὕτω τὴν 25 Αὐγούστου 1870 καθ' ὃν χρόνον ἔπαιζε τὸ *οὐίστ* ἀνηγγέλθη αὐτῷ ἡ πρὸς τὸν Μεῦσιν ὑποχώρησις τοῦ στρατάρχου Μακμαών. Καθ' ὅσον ἔφθανον αἱ ἐκθέσεις ἐκ διαφόρων μερῶν, ἡ διεύθυνσις τῶν Γάλλων διευκρινίζετο μετὰ πλείονος ἀκριβείας, ὅτε δ' ἔληξε τὸ παιγνίδιον, ὁ στρατάρχης μεταβὰς εἰς τοῦ αὐτοκράτορος, εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ γερμανικὸς στρατὸς ἔδει νὰ βαδίσῃ οὐχὶ πλέον πρὸς τὰ Παρίσια, ἀλλὰ πρὸς τὸν Μεῦσιν. Ἡ σπουδαία δ' αὕτη ἀπόφασις, ἡ οὕτως αἰφνιδίως ληφθεῖσα, κατέληξεν εἰς τὸν θρίαμβον τοῦ Σεδάν.

ΠΙΝΑΞ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΤΑΧΥΤΗΤΩΝ

Τὸν κατωτέρω πίνακα συγκριτικῆς ταχύτητος τοῦ ἀνθρώπου πρὸς διάφορα ἄλλα κινούμενα σώματα ἐλάβομεν ἐξ ἐπιστημονικοῦ γαλλικοῦ συγγράμματος. Ὡς χρονικὸν μέτρον συγκρίσεως λαμβάνεται ἐν αὐτῷ τὸ δευτερόλεπτον, τὸ δὲ διανυόμενον διάστημα σημειοῦται διὰ τοῦ συνήθους ἑκατοστομέτρου :

	Μέτρα
Ἄνθρωπος διανύων 4 χιλιόμετρα καθ' ὥραν διανύει εἰς 1 δευτερόλ.	1,11
Ἵππος διανύων 9 ἀγγλικὰ μίλλια » » » »	4,63
Ὁ συνήθης ἄνεμος . . . . . » » » »	5—6—
Τὸ θαλάσσιον κῦμα ἐπὶ βάθους 300 μέτρων » » »	6,81
Τορπιλλοφόρον, διανύον 21 ἀγγλικὰ μίλλια καθ' ὥραν » »	10,80
Ἵππος καλπάζων . . . . . » »	15,—
Ἁμαξοστοιχία διανύουσα 60 χιλιόμ. καθ' ὥραν » »	16,67
Ὁ ἱέραξ καὶ ἡ ταχύπτερος περιστερὰ . . . . » »	18,—
Τὸ κῦμα ἐν καιρῷ τρικυμίας εἰς τὸν Ὠκεανὸν . . » »	21,85
Θύελλα . . . . . » »	25—30—
Διαβίβασις τῶν ἐντυπώσ. διὰ τῶν νεύρων τοῦ ἀνθρώπ. » »	33,—
Τυφῶν . . . . . » »	40,—
Πτῆσις τῶν ταχυτάτων μικρῶν πτηνῶν. . . . » »	88,90
Ὁ ἦχος ἐν τῷ ἀέρι. . . . . » »	337,20
Σφαῖρα τηλεβόλου . . . . . » »	500,—
Ἡ σελήνη ἐν τῇ περὶ τὴν γῆν κινήσει αὐτῆς . . » »	1012,—
Ὁ ἦχος ἐν τῷ ὕδατι . . . . . » »	1435,—
Ἡ γῆ ἐν τῇ περὶ τὸν ἥλιον κινήσει αὐτῆς . . . » »	29,516,—
Ὁ ἠλεκτρισμὸς διὰ τῶν ὑποθρυχίων καλωδίων . » »	4,000,000,—
Ὁ ἠλεκτρισμὸς διὰ τῶν ἐναερίων συρμάτων. . . » »	36,000,000,—
Τὸ φῶς . . . . . » »	300,400,000,—

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Εἶσθε ἡ ὡραιοτέρα κυρία ἐξ ὅσων μέχρι τοῦδε ἐγνώρισα, ἔλεγε προχθὲς ὁ κομψευόμενος ἀλλὰ δυσειδὴς κύριος Κ* πρός τινα φιλάρεσκον τεσσαρακοντούτιδα, ἧς πρὸ πολλοῦ εἶχε ἐξανθήσει τὸ κάλλος.

— Ἐπεθύμουν νὰ εἰμποροῦσα νὰ σᾶς κάμω καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιο κομπλιμέντο, ἀπήντησε δηκτικῶς ἡ κυρία.

— Τίποτε εὐκολώτερον, κυρία μου· ἀρκεῖ νὰ δείξητε καὶ σεῖς τόσον ὀλίγον σεβασμὸν πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ὅσον ἔδειξα ἐγὼ χάριν σας.

*
* *

Ὁ κ. Α* παρεπονεῖτο εἰς τὸν γείτονά του τὸν Ἀγαθόπουλον ὅτι ὑποφέρει φοβερὰ ἀπὸ τὸ 'μάτι του, καὶ τὸν ἠρώτα ἂν ἤξευρε κανὲν ἰατρικόν. Ὁ Ἀγαθόπουλος ἀπήντησε.

— Τῆς ἀπερασμένας μοῦ 'πονοῦσε καὶ 'μένα τρομερὰ ἕνα 'δόντι· ἀπεφάσισα καὶ τὤβγαλα κι' ἀμέσως μοῦ 'πέρασαν οἱ πόνοι. . . Κάμετε καὶ σεῖς τὸ ἴδιο. . . 'μπορεῖ νὰ σᾶς ὠφελήσῃ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ ἐργασία εἶνε ῥίζα καὶ πηγὴ τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ· ἀμφίβολον εἶνε ἐὰν δύναται νὰ ὑπάρξῃ διὰ τὸν ἄνθρωπον μεῖζον δυστύχημα ἢ ἡ ἄκοπος ἐκπλήρωσις ἁπασῶν τῶν ἐπιθυμιῶν του, ἔλλειψις παντὸς πόθου, πάσης ἐλπίδος, παντὸς ἀντικειμένου ἐνεργείας. Τὸ αἴσθημα τῆς ἐλλείψεως σκοποῦ τινος ἢ αἰτίου πρὸς ἐξάσκησιν τῶν δυνάμεων εἶνε δι' ἄνθρωπον νουνεχῆ ἢ μᾶλλον ἀνυπόφορος, ἡ δεινοτάτη ἁπασῶν τῶν δυστυχιῶν. Ὁ μαρκήσιος Σπινόλα ἠρώτησέ ποτε τὸν σὶρ Ὀράτιον Βὲρ ὑπὸ ποίας νόσου κατεβλήθη ὁ ἀδελφός του : «—Ὑπὸ τῆς ἐλλείψεως τῆς ἐργασίας», ἀπεκρίθη οὗτος. «—Ἀλλοίμονον, εἶπεν ὁ Σπινόλας, ἀρκεῖ τοῦτο ὅπως διαφθείρῃ οἱονδήποτε ἄνθρωπον». (Σμάϊλς).

Οὐδεὶς τηρεῖ κάλλιτερον μυστικόν τι ἢ ἐκεῖνος, ὅστις τὸ ἀγνοεῖ.

Σημεῖον πολυμαθείας εἶνε τὸ νὰ γινώσκῃ τις νὰ ἀκροᾶται τοὺς ἄλλους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὅτε ὁ πρίγκιψ Γκορτζακώφ διωρίσθη ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, οἱ ἰατροὶ συνεβούλευσαν αὐτῷ συντόνως νὰ γυμνάζηται πλεῖον ἢ πρότερον. Ὁ δὲ πρίγκιψ ὅπως χάνῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερον καιρόν, ἐσκέφθη νὰ πηδᾷ καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του ὑπεράνω μικρῶν καθισμάτων ἐπίτηδες τοποθετουμένων. Ἐννοεῖται ὅτι πρὶν ἀρχίσῃ τὴν γυμναστικήν του ταύτην ἐφρόντιζε νὰ κλεισθῇ καλῶς ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του· ἀλλ' ἡμέραν τινὰ ἐλησμόνησε νὰ κλείσῃ τὴν θύραν, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν θριαμβευτικῶς ἐπήδα μὲ ἡνωμένους πόδας ὑπεράνω σκίμποδος, ὑπάλληλός τις τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν καταλαμβάνει αὐτὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ.

Ὁ νεαρὸς διπλωμάτης ἔμεινε κατάπληκτος ἐπὶ μικρόν, ἰδὼν τὸν προϊστάμενον αὐτοῦ ἐν τοιαύτῃ κωμικῇ θέσει· τὸ πρᾶγμα ἠπείλει νὰ καταστῇ δυσάρεστον, ὅτε ὁ νέος δι' ἑτοιμότητος μεγάλης πνεύματος λέγει σοβαρώτατα· «Εἶνε δυσκολώτατον αὐτὸ τὸ πήδημα, ἐξοχώτατε, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ νομίζω ὅτι ἔχω κάποιαν ἐπιδεξιότητα εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἀσκήσεως, καὶ στοιχηματίζω εἰκοσιπούδλια, ὅτι πηδῶ μακρύτερα ἀπὸ τὴν ἐξοχότητά σας».

Ὁ πρίγκιψ ἐδέξατο τὴν πρότασιν· ὁ ὑπάλληλος ἔδειξε τὴν εὐφυΐαν νὰ χάσῃ τὸ στοίχημα καὶ νὰ μὴ εἴπῃ εἰς οὐδένα λέξιν περὶ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου. Μετά τινας ἑβδομάδας ἐπροβιβάσθη, ἔκτοτε δὲ ὁ πρίγκιψ ἐξηκολούθει προστατεύων αὐτόν, καὶ δικαίως ἄλλως, διότι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔδειξε μεγίστην ἱκανότητα διπλωμάτου.

〰

Μεγάλα ἀργυρίου ποσὰ ἀπολαμβάνει ὁ βασίλειος τῆς Ἀγγλίας οἶκος, ἅτινα καλοῦνται οὐχὶ «ἐπιχορήγησις», ἀλλὰ «σύνταξις παρὰ τοῦ ἔθνους», καὶ ἐφ' οἷς πολλὰ καὶ δριμέα γράφουσιν ἐκ διαλειμμάτων ἔνιαι τῶν ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων. Ὁ βασίλειος οἶκος μετὰ τῶν μὴ Ἀγγλων συγγενῶν ἀπολαμβάνει κατ' ἔτος σύνταξιν 898,302 λιρῶν. Πλὴν δὲ τούτων ἔχει ἡ βασίλισσα ἐκ τοῦ δουκάτου Λάγκαστερ πρόσοδον 43,000· ὑπὲρ τῶν βασιλικῶν μεγάρων 42,946· ὑπὲρ τῶν βασιλικῶν θαλαμηγῶν 35,885. ὑπὲρ τῶν αὐλικῶν θεραπόντων καὶ στρατιωτῶν 71,797· χάριν δὲ διαφόρων ἄλλων μισθῶν καὶ συντάξεων 20,916· ἐν συνόλῳ 622,133, μὴ συμπεριλαμβανομένων 112,000 διὰ 22 παραδείσους. Ὁ τῆς Οὐαλίας πρίγκιψ ἔχει «σύνταξιν» 117,748· πρόσοδον ἐκ τοῦ δουκάτου τῆς Κορνουαλίας 50,079· χάριν τῆς συμβίου του 10,000· ὡς ναύτης δὲ 63 λίρας. Ὁ δοὺξ τοῦ Ἐδιμβούργου Ἀλφρέδος ἔχει σύνταξιν 26,596· ὁ δοὺξ Κοννὼτ Ἀρθοῦρος 26,500· ὁ δοὺξ Ἀλβάνυ Λεοπόλδος 26,350. Ἡ πρώτη θυγάτηρ τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας καὶ μέλλουσα αὐτοκράτειρα τῆς Γερμανίας ἔχει 8,040· ἡ Ἑλένη, σύμβιος τοῦ Χριστιανοῦ Σλέσβικ Χόλσταϊν 6000· ἡ Λουΐζα σύμβιος τοῦ μαρκίωνος Λόρν 16,000, ἡ Βεατρίκη, ἄγαμος οὖσα, οὐδεμίαν ἀπολαμβάνει σύνταξιν. Ὁ δοὺξ Κάμβριζ, 22,203· ἡ γυνὴ αὐτοῦ 6000· ἡ πριγκίπισσα Αὐγοῦστα Κάμβριζ, δούκισσα Μακλεβούργου Στρέλιτς 3,000· ἡ Μαρία Κάμβριζ, δούκισσα Τὲκ 5000. Ἐκ τῶν *Γερμανῶν* συγγενῶν ἀπολαμβάνει ὁ δοὺξ Κουμβερλάνδης 500· ὁ πρίγκιψ Σαξωνίας Βάϊμαρ, ἐξάδελφος τῆς βασιλίσσης 3357· ὁ κόμης Λάϊνιγγεν 1460· ὁ πρίγκιψ Λάγγεμβουργ, ἄριστος ἑρμογλυφεὺς, 1860 λίρας ὡς κυβερνήτης τοῦ μεγάρου Οὐίνδσορ. Κατ' ἐξοχὴν βαρέως φέρουσιν οἱ Ἄγγλοι τὰς ἀποδιδομένας εἰς ἀλλοδαποὺς τὸ γένος συντάξεις. Δύο ὅλας ἑκατοντακετηρίδας ἐλάμβανον οἱ δοῦκες Γράφτον ἐτήσιον σύνταξιν 1674 λιρῶν ὡς **Master of the Pipe**, καθαίροντες τὴν βασιλικὴν καπνοσύριγγα. Ἡ θέσις κατηργήθη, ἀλλ' αἱ συντάξεις ἐξακολουθοῦσιν. Ἐν ταῖς λεγομέναις διαδοχικαῖς συντάξεσι συμβαίνουσι πολλὰ σκάνδαλα καὶ παρατράγῳδα. Ὁ ταῦτα ἐλέγξας Βραδλὼ ἐπεσπάσατο τὴν ἔχθραν τῶν αὐλικῶν καὶ τῆς ἀριστοκρατίας πολλῷ μᾶλλον ἢ διὰ τῆς ἀθεότητος αὐτοῦ.

〰

Ὁ περιώνυμος Ἄγγλος ζατρικιοπαίκτης **Blackburn** ἐξετέλεσεν ἐσχάτως ἐν Λονδίνῳ εἰς τὴν Λέσχην τοῦ Ἄστεος κατόρθωμα ὄντως ἔκτακτον εἰς τὸ ζατρίκιον. Ἔπαιξε *συγχρόνως* εἴκοσι καὶ μίαν *παρτίδας* ζατρικίου ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς δεδεμένους· καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκέρδησε τὰς 19, ἀνέβαλε δὲ τὴν συμπλήρωσιν 2 ἄλλων παιγνιδίων. Τὸ θαυμάσιον αὐτὸ κατόρθωμα μνήμης καὶ δεξιότητος ἐνεποίησεν εἰς πάντας ἰσχυροτάτην αἴσθησιν.

〰

Ἐν τῷ ζωολογικῷ κήπῳ τοῦ Βερολίνου ὑπάρχει νῦν πλήρης συλλογὴ διαφόρων πιθήκων, τῶν μᾶλλον προσεγγιζόντων πρὸς τὸν ἄνθρωπον, οἷον *γορίλλα*, *κιμπαντζὲ*, *οὐραγκουτάγκου* καὶ *γιββών*. Ὁ οὐραγκουτάγκος ἔφθασε μόλις ἐπ' ἐσχάτων· εἶνε νέος ἔτι, εὐθύμου δὲ καὶ ἀγαθοῦ χαρακτῆρος. Λίαν περίεργος ἦτο ἡ ὑποδοχή, ἥτις ἐγένετο αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἄλλων πιθήκων· ὁ μὲν γορίλλας ἀπέφευγεν ἐπιμελῶς αὐτόν, καὶ ἐκραύγαζε δυνατὰ εὐθὺς ὡς ὁ νέηλυς ἐφαίνετο θέλων νὰ συνδέσῃ γνωριμίαν μετ' αὐτοῦ· τοὐναντίον, φιλόφρων ἐδεικνύετο ὁ κιμπαντζὲς· ὁ οὐραγκουτάγκος πάλιν, τὸ καθ' αὐτόν, ἐγίνωσκε κάλλιστα νὰ ἀμύνεται, καὶ ὅταν ὁ κιμπαντζὲς τὸν ἐπείραζε, τοῦ *καταίβαζε* ἰσχυρὰ ῥαπίσματα, τὰ ὁποῖα τὸν ἔκαμον ἐν τέλει νὰ διακόψῃ τὰς σχέσεις πρὸς τὸν σύντροφόν του τοῦτον.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.